ΙΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΝΤΕ ΦΩΝΑΣ ΑΠΟ ΦΩΝΗΣ ΑΜΜΩΝΙΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΤΟΥ ΕΡΜΕΙΟΥ.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

Μέλλοντας ἡμᾶς φιλοσοφίας ἀντέχεσθαι, ἀναγκαῖον ἐστὶ μαθεῖν τί ποτέ ἐστι φιλοσοφία. δεῖ γὰρ τὸν ἀρχόμενόν τινος, πρότερον μαθεῖν τί ὂν τυγχάνει. οὕτω γὰρ σπουδαιότερον ἀνθέξεται τοῦ πράγματος. μανθάνομεν δὲ τὰ πράγματα ἐκ τῶν ὁρισμῶν. καὶ πῶς δυνατὸν δίχα ὁρισμοῦ μαθεῖν πρᾶγμα, ἀγνοοῦμεν τοῦ τί ἐστιν ὁρισμός. ὁρισμὸς τοίνυν ἐστὶ λόγος σύντομος δεικνὺς τὴν τοῦ πράγματος φύσιν. ὁρισμὸς δὲ λέγεται, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ὅρων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι περιλαμβάνουσι τὸ χωρίον καὶ χωρίζουσι τῶν ἀλλοτρίων, οὕτω καὶ οἱ ὁρισμοὶ περιλαμβάνουσι τὸ πρᾶγμα, καὶ χωρίζουσι τῶν ἄλλων ἁπάντων. δεῖ τοίνυν ὁρισμὸν τῆς φιλοσοφίας εἰπεῖν. ὥσπερ καὶ τῆς γραμματικῆς ἀρχόμενοι, τὸν ὁρισμὸν ἐμανθάνομεν. ὅτι γραμματική ἐστιν, ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων. ὁμοίως δὲ καὶ ῥητορικῆς ἀρχόμενοι, τὸν ὁρισμὸν ἐμάθομεν. ὅτι ῥητορική ἐστι, δύναμις τεχνικὴ πιθανοῦ λόγου ἐν πράγματι πολιτικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν. δεῖ οὖν καὶ τῆς φιλοσοφίας τὸν ὁρισμὸν μαθεῖν. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις καὶ τέχναις τοὺς ὁρισμοὺς παρέχουσα. πᾶσα οὖν ἐπιστήμη καὶ τέχνη, ὑποκείμενόν τι ἔχει καὶ τέλος. ὑποκείμενον μὲν οὖν ἐστι, περὶ ὃ καταγίνεται. τέλος δὲ, οὗ στοχάζεται, καὶ ὃ βούλεται ποιῆσαι. οἷον, ἰατρικὴ ὑποκείμενον ἔχει τὰ ἀνθρώπινα σώματα. περὶ γὰρ ταῦτα καταγίνεται. τέλος δὲ, τὸ ὑγιάσαι ταῦτα. τούτου γὰρ στοχάζεται. ὁμοίως καὶ ὁ τέκτων ὑποκείμενον ἔχει τὰ ξύλα. τέλος δὲ, τὸ ποιῆσαι ἀβάκιον. οἱ οὖν ὁρισμοὶ, λαμβάνονται ἢ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ἐκ τοῦ τέλους, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ συναμφοτέρου. ἐκ μὲν τοῦ ὑποκειμένου, ὡς ὅταν λέγωμεν, ἰατρική ἐστι τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα καταγινομένη. ἐκ δὲ τοῦ τέλους, ὡς ὅταν λέγωμεν, ὑγιείας ποιητική. ἐκ δὲ τοῦ συναμφοτέρου, τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα καταγινομένη, ὑγιείας ποιητική. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀστρονομία ἐπιστήμη οὖσα, ἔχει ὑποκείμενον τὰ οὐράνια σώματα. τέλος δὲ, τὸ γνῶναι τὰς κινήσεις αὐτῶν. μαθόντες οὖν τί ὑπόκειται τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ τί τὸ τέλος αὐτῆς. καὶ οὕτω δυνησόμεθα αὐτῆς τὸν ὁρισμὸν ἀποδοῦναι. ἰστέον τοίνυν, ὅτι αἱ μὲν ἄλλαι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι, περί τινα μερικὰ καταγίνονται. οἷον, ἡ τεκτονική, περὶ μόνα τὰ ξύλα. ἡ δὲ ἀστρονομία, περὶ μόνα τὰ οὐράνια. μόνη δὲ ἡ φιλοσοφία περὶ πάντα τὰ ὄντα καταγίνεται. τέλος δὲ ἔχει, οὐ ποιῆσαι, ἀλλὰ γνῶναι αὐτά. παραλαμβάνονται οὖν τῆς φιλοσοφίας οἱ ὁρισμοὶ, πολλοί. πολλοὶ γὰρ πολλαχῶς ὥρισαν τοῦτο τῶν παλαιοτέρων

ὁρισμός

Res per definitionem cognoscuntur.

Γραμματική ῥητορική

ὑποκείμενον τέλος

Omnis ars et scientia subiectum habet et finem.

ἰατρική

Definitiones aut a subiecto aut a fine aut ab utroque sumuntur.

A β

KOENIGL. BIBLIOTHEK ZU DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

αὐτῇ. ἵνα δὲ μὴ τοῖς φιλαιτίοις ἀκαίρου φιλοτιμίας ἐν τῷ παρόντι δῶμεν ἔγκλημα, τοὺς
ἑκάστου διεξιόντες ὅρους, ἀπόχρη ὥστε κ' ὀλίγῳ πλείους προσεπελθεῖν. δύο μὲν οὖν εἰσιν
ἐκ τοῦ ὑποκειμένου. δύο δὲ ἐκ τοῦ τέλους. καὶ ἕτερος ἐκ τῆς ὑπεροχῆς, ἣν ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας
τέχνας. καὶ ἕτερος δὲ ἐξ ἐτυμολογίας. ἔστιν οὖν ὁ πρῶτος ὁρισμὸς οὗτος. φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις

φιλοσοφίας πέντε ὁρισμοί

τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστί. τὸ δὲ ᾗ, ἀντὶ τοῦ καθὰ ὄντα ἐστίν. οὐ γὰρ προτίθεται ὁ φιλόσοφος πάν-
τας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπους εἰδέναι κατὰ τὸν ἀριθμόν, ἀλλὰ τίς ποτέ ἐστιν ἡ τοῦ ἀνθρώ-
που φύσις. τὴν γὰρ οὐσίαν ἑκάστου πράγματος, καὶ τὸ εἶναι σκοπεῖ ὁ φιλόσοφος. ὁ δὲ πλά-
των, οὕτως ὁρίζεται τὴν φιλοσοφίαν. φιλοσοφία ἐστί, γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων

δεύτερος

πραγμάτων. καὶ δῆλον, ὅτι ὁ αὐτός ἐστι τῷ πρὸ αὐτοῦ. διαφέρει δὲ μόνῳ, τῷ σαφεῖ τε καὶ
ἀσαφεῖ. διαιρεῖ γὰρ τὰ ὄντα, εἴς τε θεῖα καὶ ἀνθρώπινα. τὰ μὲν ἀΐδια, εἰπὼν θεῖα. τὰ δ'
ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, εἰπὼν ἀνθρώπινα. οὗτος οὖν ὁ ὁρισμὸς καὶ ὁ πρῶτος, ἐκ τοῦ ὑποκειμένου
ἀποδίδονται. διενηνόχασι δὲ ἀλλήλων ὡς εἴρηται, τῷ σαφεῖ τε καὶ ἀσαφεῖ. ἔστι δὲ καὶ τοιοῦ-
τος ὁρισμὸς ἀπὸ τοῦ τέλους ὁ λέγων, φιλοσοφία ἐστὶν ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώ-

τρίτος

πῳ. οὕτω γὰρ ὁ πλάτων ὡρίσατο. ὁ γὰρ θεός, διττὰς ἔχει τὰς ἐνεργείας. τὰς μέν, γνωστικάς,
καθὸ τὰ πάντα γινώσκει, ὡς καὶ οἱ ποιηταὶ σημαίνουσι λέγοντες. Θεοὶ δέ τε πάντα ἴσασι. τὰς
δέ, προνοητικὰς τῶν καταδεεστέρων, καθὸ τοῦ κόσμου ὅλου προνοεῖται, ὡς καὶ οἱ ποιη-
ταὶ φασί. Θεοὶ δωτῆρες ἑάων. ὁ δὲ φιλόσοφος βούλεται κατ' ἄμφω ταῦτα ἐξομοιοῦσθαι

Philosophi quomodo deo se similes exhibeant

τῷ θεῷ. βούλεται γὰρ καὶ θεωρητικὸς εἶναι τῶν πάντων. πάντα γὰρ ἐπισκέπτεται. καὶ μέντοι καὶ προ-
νοητικός. πρόνοιαν γὰρ τῶν καταδεεστέρων ποιεῖται. ὁ γοῦν πολιτικὸς φιλόσοφος, δικάζει,
καὶ νόμους τίθησιν. ὥστε ἡ φιλοσοφία εἰκότως ὁμοίωσις ἐστὶ θεῷ. τὸ δὲ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ,
καλῶς πρόσκειται. οὔτε γὰρ ἡ γνῶσις ὁμοία, οὔτε πρόνοια ἡ αὐτή. ἐπεί, Οὔποτε φῦλον
ὁμοῖον ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. ὧν γὰρ αἱ οὐσίαι διάφοροι, τούτων
καὶ αἱ τελειότητες διάφοροι ὑπάρχουσι. καὶ ἔστιν ἰδεῖν τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων. ἐπειδὴ γὰρ

Quorum substantiae sunt diversae horum etiam fines diversi.

ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος διάφορον ἔχουσι τὴν οὐσίαν, διάφορον ἔχουσι καὶ τὴν τελειότητα.
ἀνθρώπου μὲν γὰρ τελειότης, τὸ μετὰ λόγου καὶ φρονήσεως ζῆν. ἵππου δέ, τὸ ὀξέως θεῖν, καὶ ἐν
πολέμοις ἐπιτήδειον εἶναι. καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀλόγοις, πολλὴ διαφορὰ ὑπάρχει τῶν τε-
λειοτήτων. ἐπειδὴ καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν, ἄλλη μὲν ὑπάρχει κυνὸς τελειότης, ἄλλη δὲ ἵππου. εἰ
οὖν τούτων διάφοροι εἰσὶν αἱ τελειότητες παρὰ τὴν διάφορον οὐσίαν, πολλῷ μᾶλλον ἐπ' ἀν-
θρώπου τε καὶ θεοῦ. ἐπεὶ οὖν πολὺ διαφέρουσι κατὰ τὴν οὐσίαν, εἰκότως καὶ τὰς τελειότητας
διαφερούσας ἔχουσι. καλῶς οὖν πρόσκειται τῷ ὅρῳ, τὸ, κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ἔστιν
οὖν ἡ φιλοσοφία ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ἐκ ποίας δὲ αἰτίας ὁρμηθεὶς ὁ φι-
λόσοφος οὕτως ὡρίσατο τὴν φιλοσοφίαν, λεκτέον. ἐπειδὴ γὰρ ὡς εἶπον διτταί εἰσιν αἱ τοῦ
θεοῦ δυνάμεις, αἵ τε γνωστικαὶ καὶ πρακτικαί, διτταὶ δέ εἰσι καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, αἵ τε θεω-
ρητικαὶ καὶ πρακτικαί. ὁ δὲ φιλόσοφος ἑκάτερα τὰ μέρη τῆς ψυχῆς κοσμῶν βούλεται τὴν πρὸς
θεὸν μιμήσει. τὸ μὲν, τὴν τῶν ὄντων φύσιν πῶς ἔχει ἐπισκεπτόμενος. τὸ δὲ, τὰς παθητικὰς τῆς
ψυχῆς κοσμῶν δυνάμεις καὶ τὴν ἄλλων ἐπιμελούμενος, εἰκότως ὁ πλάτων τὴν ὁμοίωσιν εἶναι θεοῦ τὴν
φιλοσοφίαν κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὡρίσατο. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁρισμὸς ἐκ τοῦ τέλους, ὁ λέγων.

τέταρτος

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

φιλοσοφία ἐστὶ μελέτη θανάτου. ἐπειδὴ ὁ προκείμενος ὅρος τὴν φιλοσοφίαν ἐν μελέτῃ θανάτου ὁρίζεται, ἐκτέον ὁποίας δεῖ τῆς τοιαύτης μελέτης ἀκούειν. Κλεόμβροτος γάρ τις ὀνόματι, ἐγκύψας τῷ τοῦ Πλάτωνος Φαίδωνι, καὶ ὅτι μὲν δεῖ τὸν φιλόσοφον θάνατον μελετᾶν γνούς, ὅπως δὲ τὸ πῶς δηλαδὴ μὴ γνούς, ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ τείχους, ἑαυτὸν κατεκρήμνισε. τοῦ μαρτύριον ὅτι αὐτὸ τὸ ἀμβρακιωτικὸν μειράκιον ἐκθέμενος ἐπίγραμμα ποιητής. φησὶ γάρ·

Εἴπας ἥλιε χαῖρε. Κλεόμβροτος ἀμβρακιώτης ἥλατ' ἀφ' ὑψηλοῦ τείχεος εἰς ἀΐδην, ἄξιον οὐδὲν ἰδὼν θανάτου κακόν, ἀλλὰ Πλάτωνος ἓν τὸ περὶ ψυχῆς γράμμ' ἀναλεξάμενος.

διὰ τὴν ἐξ ἀγνοίας τοίνυν τῷ νέῳ συμβᾶσαν ἐγχείρησιν, ἐπισκεπτέον ἀληθῆ, τί ποτε βούλεται ἡ ἔκθεσις τοῦ θανάτου μελέτη. καὶ γὰρ καὶ ὁ Πλάτων παρακελεύεται μὴ ἐξάγειν ἑαυτόν. φησὶ γὰρ οὕτως. Ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις περὶ αὐτῶν λεγόμενος λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι. καὶ οὐ δεῖ ἑαυτοὺς ἐκ ταύτης ἐξάγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν, μέγας τίς μοι φαίνεται, καὶ οὐ ῥᾴδιος διιδεῖν. οὐ δεῖ δὲ ἐξάγειν ἑαυτούς. ὥσπερ γὰρ ὁ ἐν φρουρᾷ ὑπάρχων καὶ κατὰ δεθεὶς διά τι πλημμέλημα, εἰ βουληθείη ἀποδρᾶσαι, ἁμαρτάνει ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τοὺς νόμους, οὕτω καὶ ὁ σπεύδων διαλῦσαι τὸν δεσμὸν τοῦ σώματος τὸν δεθέντα ὑπὸ τῆς προνοίας, ἁμαρτάνει τοὺς δημιουργικοὺς νόμους. οὐ δεῖ οὖν θανατοῦν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, πῶς μελέτην θανάτου τὴν φιλοσοφίαν φαμέν. πρόσεχε οὖν τοῖς λεγομένοις, καὶ λυθήσεται ἡ ἀπορία. Ἰστέον ὅτι τοῦ ἀνθρώπου συνθέτου ὄντος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ὁ σύνδεσμος διττός, καὶ ἡ τῆς ψυχῆς λύσις διττή. ἔστι γὰρ ὁ φυσικὸς λεγόμενος δεσμός, καθ' ὃν τῇ ψυχῇ δέδεται τὸ σῶμα, καὶ ζωοποιεῖται ὑπ' αὐτῆς. ἔστι δὲ καὶ ὁ προαιρετικὸς δεσμός, καθ' ὃν ἡ ψυχὴ δέδεται, δουλεύουσα τῷ σώματι αὐτῆς, κεκρατημένη ὑπ' αὐτοῦ. διττὴ οὖν καὶ ἡ λύσις. ἡ μὲν τοῦ σώματος, ἀπὸ ψυχῆς. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ σώματος. καὶ ὁ θάνατος διττός. ὁ μέν, φυσικός, καθ' ὃν πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκομεν. τουτέστι, καθ' ὃν χωρίζεται τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς. ὁ δέ, προαιρετικός, καθ' ὃν οἱ φιλόσοφοι μελετῶσι χωρίζειν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος. καὶ κατὰ τοῦτο λέγονται μελετᾶν θάνατον, τουτέστι χωρισμὸν ψυχῆς ἀπὸ σώματος. Ἰστέον γάρ, ὅτι οὐ πάντως τοῦ σώματος χωρισθέντος τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ ψυχὴ χωρίζεται τοῦ σώματος. αἱ γὰρ φιλοσώματοι ψυχαί, καὶ μετὰ θάνατον τὸν τῶν σωμάτων ἔτι περιέπουσιν αὐτά. καὶ τοῦτο εἶναι φασὶ τὰ φαινόμενα περὶ τοὺς τάφους σκιοειδῆ φαντάσματα. ἀλλ' οὐδὲ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωριζομένης, τὸ σῶμα πάντως χωρίζεται τῆς ψυχῆς. οἱ γὰρ φιλοσόφως ζῶντες, καὶ ἐν τῇ ζωῇ ὄντες ἔτι, χωρίζουσιν ἑαυτοὺς τοῦ σώματος. ἔστιν οὖν ἡ φιλοσοφία μελέτη θανάτου. τουτέστι, μελέτη χωρισμοῦ ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Ζητῆσαι δὲ λοιπὸν ἄξιον, ὡς εἴπερ τέλος ἔχει ἡ φιλοσοφία τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν, πῶς τὸν ὁρισμὸν τὸν λέγοντα γνῶσις τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστί. καὶ πάλιν, γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἐκ τοῦ ὑποκειμένου φαμέν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ τέλους. ὥσπερ γὰρ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα καταγινομένην ἐκ τοῦ ὑποκειμένου φαμὲν ὁρίζεσθαι, ὅταν δὲ ὑγείας περὶ ποιητικὴν ἐκ τοῦ τέλους ὅτι τοῦτο στοχάζεται, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας, εἰ τέλος ἔχει τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν, ἐκ τοῦ τέλους εἶναι λέγειν δεῖ τοὺς ἀποδιδομένους ὁρισμούς. ἐκεῖνο δὲ πρῶτον σκοπητέον. ὡς ἡ φιλοσοφία τὸ μέν τι ἔχει, μόνον θεωρητικόν. τὸ δέ, πρακτικόν, διττὸν ἔχει καὶ τὸ τέλος. ὅταν γὰρ λέγωμεν μελέτην εἶναι θανάτου τὴν φιλοσοφίαν, ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τέλους αὐτὴν ὁριζόμεθα.

Cleombrotus lecto Platonis Phaedone se ab alto muro praecipitavit

Platonis verba no(n) exeundi a vita

Corporis et animae co(m)positi duplex duplex itemque solutio

Θάνατος διττός

De umbris et [illegible]

ὅταν δὲ γνῶσιν τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστίν, ἐκ τοῦ γνωστικοῦ. ὅταν δὲ ὁμοίωσιν θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ἐξ ἀμφοῖν. ἡ μὲν ἰατρικὴ μικτή ἐστιν, ὅταν μὲν κατὰ μόνον τὸ θεωρητικὸν αὐτῆς ὁρίζηται, λέγεται ἐπιστήμη περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα καταγινομένη. καὶ ὁμοίως ἐκ τοῦ πρακτικοῦ αὐτῆς, τὸν τοιοῦτον φαμὲν ὁρισμόν. ὅταν δὲ κατὰ τὸ οὗ ἕνεκα τῇ ἑαυτῆς χρῆται θεωρίᾳ, ὑγείας εἶναι περιποιητικήν. καὶ ἐκ τοῦ τέλους εἶναι τοῦτον λέγομεν τὸν ὁρισμόν. ἡ δὲ φιλοσοφία ἁπλοῦν ἔχουσα τὸ θεωρητικὸν εἶδος, αὐτοῦ γὰρ καὶ μόνου ἕνεκεν ἐστὶ τὸ γνῶναι τὰ πράγματα, οὐκ ἂν ἄλλον μὲν ἐκ τοῦ πρακτικοῦ δέξηται ὁρισμόν, ἄλλον δὲ ἐκ τοῦ τέλους. ἡ γὰρ γνῶσις, τέλος ὤν ἐστι γνῶσις. ἅμα οὖν καὶ ὁ τῆς γνώσεως, καὶ τέλος ὤν ἐστι γνῶσις, συμπεριλήψεται. καὶ ὁμοῦ τε, εἴτε ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τὸν τοιοῦτον ὁρισμόν, εἴτε ἐκ τοῦ τέλους ἀποδοίης ἄν, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. μᾶλλον δὲ ἐξ ἀμφοῖν εἴη ἄν. ἀλλ' ἴσως πρὸς διαστολὴν τῶν ἄλλων ὁρισμῶν, τοῦ τε λέγοντος ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν, καὶ οὐ προσδιορίζοντος ἐν τίσιν ἡ ὁμοίωσις, καὶ τοῦ λέγοντος μελέτη θανάτου, ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τοὺς εἰρημένους ὅρους προσηγορεύσαμεν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος τῆς φιλοσοφίας ὁρισμὸς ἀριστοτέλους, ἐκ τῆς ὑπεροχῆς αὐτῆς τῆς πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιστήμας καὶ τέχνας, λέγων. φιλοσοφία ἐστὶ τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, τοιῷδέ τινι τρόπῳ πρὸς ταύτην ἰδόντος τὰ ἀποδόσιν. τῶν γνώσεων αἱ μὲν, τὰς τέχνας πρέπουσιν. αἱ δὲ, τὰς ἐπιστήμας. αὗται δὲ αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, κατὰ μὲν τοὺς λόγους, οὐδὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων. οἱ γὰρ ἑκάστης λόγοι, καθ' ἑαυτοὺς μὲν, ἀπαράλλακτοί εἰσι. κατὰ δὲ τὴν ὕλην, διαλλάττουσιν. αἱ μὲν γὰρ ἐπιστῆμαι, περὶ τὰ ὡσαύτως ἔχοντα καὶ μένοντα. οἷον, ἀστρονομία. γεωμετρία. ἀριθμητική. αἱ δὲ τέχναι, περὶ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταβαλλόμενα. ὅθεν τῆς γεωμετρίας οἱ λόγοι ἀπαράλλακτοι μένουσιν, ὡς ἔχει ἐκεῖνο. παντὸς κύκλου τὰ ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐπὶ τὴν περιφέρειαν διαστήματα, ἴσα εἰσὶν ἀλλήλοις. τοῦτο γὰρ ὡσαύτως ἔχον ἐστίν. οἱ δὲ τῆς ἰατρικῆς παραλλάττουσιν, ὡς ὁ λέγων. τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, διὰ τὸ μὴ περὶ τὸ ὡσαύτως ἔχον ἀεὶ καταγίνεσθαι. πρὸς τοῦτο μὲν, οὐ δὲ πάντων τῶν νοσημάτων ἰάματα ἐστί. τὸ γὰρ ἐὰν ἡ νόσος ὀλέθριος ᾖ. ἄλλως τε. ἔστιν ὅτε οὐ τὰ ἐναντία προσάγουσιν, ἀλλὰ τὰ ὅμοια, ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ συμβεβηκός. πολλάκις γὰρ ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχεόμενον, ἡ συνηγμένην ἤδη θερμότητα ἀνεκαλέσατο. πάσας τοίνυν τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, ἡ φιλοσοφία τὰς ἀρχὰς δίδωσι. τῇ μὲν γεωμετρίᾳ, τοὺς καθολικοὺς λόγους. φιλοσόφου γὰρ τὸ καθόλου ζητεῖν. ἄλλως τε ὁ γεωμέτρης τὸ σημεῖον ἀμερὲς λαμβάνει, καὶ τὸ μέγεθος ἐπ' ἄπειρον διαιρετόν. καὶ ταύταις ἀναποδείκτως ταῖς ἀρχαῖς κέχρηται. ὁ δὲ φιλόσοφος, ταῦτα δείκνυσιν. ἐπειδὴ γὰρ φησὶ πᾶν τὸ περατοῦν, τοῦ περατουμένου λείπεται μιᾷ διαστάσει. τὸ γὰρ σῶμα τρεῖς ἔχον διαστάσεις, περατοῦται ὑπὸ τῆς ἐπιφανείας, ἥτις ἔχει δύο διαστάσεις, μῆκος καὶ πλάτος. βάθος γὰρ οὐκ ἔχει ὡς λείπεται τοῦ σώματος. ἡ δὲ ἐπιφάνεια δύο ἔχουσα διαστάσεις, περατοῦται ὑπὸ τῆς γραμμῆς, ἥτις μίαν ἔχει διάστασιν τὸ μῆκος μόνον. ἡ δὲ γραμμή, περατοῦται ὑπὸ τοῦ σημείου. καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἔχει οὐδεμίαν διάστασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀμερές, εἴπερ ὡς εἴρηται πᾶν πέρας τοῦ περατουμένου λείπεται μιᾷ διαστάσει. ὅτι δὲ καὶ πᾶν μέγεθος ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετόν, δείκνυσι λαμβάνων. ὅτι ἡ γραμμὴ κατὰ σημεῖα ἐστίν, ἀπὸ οὐ συντίθεται οὐδὲ ποιοῦσι σῶμα. οὐκ ἔχει τὸ σῶμα τρεῖς ἔχει διαστάσεις, κατὰ σημεῖα διαιρούμενον. οὐδὲν γὰρ ἀφαιρεῖται τοῦ σώματος ἡ διαίρεσις, πλὴν τοῦ ποσοῦ τὸ μέγεθος. τὸ δὲ τρεῖς ἔχειν διαστάσεις, οὐκ ἀφαιρεῖται. οὐκοῦν ὁ λόγος τοῦ σώ-

μαστὸς ἐπιδέχεται τὴν ἐπ᾽ ἀμφότερον τομήν. ἡ δὲ ἀδυναμία ἐστὶ διὰ τὴν σύμφυτον ἀσθένειαν ἀδυνατεῖν, οὐ διὰ τοῦτο ἀνῄρηται. τῇ δὲ ἰατρικῇ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τῶν φιλοσόφων ἀποδεικνύντων, τέσσαρα εἶναι τῶν ἐν γενέσει σωμάτων τὰ στοιχεῖα, ταῦτα δὴ τὰ πολυθρύλητα, καὶ οὔτε πλείονα, οὔτε ἐλάττονα, ἐκεῖνοι ὡμολογημένον τοῦτο λαμβάνοντες, ἐκ τῶν προσεχῶν στοιχείων τῶν τεσσάρων γίνεσθαί φασι χυμούς, ἀναλόγως ἐκείνοις τοῖς πορρωτέρω στοιχείοις τοῦτο λαμβάνοντες. ἔτι γε μὴν καὶ τῇ ῥητορικῇ ἡ φιλοσοφία τὰς ἀρχὰς δίδωσιν. ἀναλόγως γὰρ τῇ τε ἐπαγωγῇ καὶ τῷ συλλογισμῷ, τὸ παράδειγμα καὶ τὸ ἐνθύμημα ὁ ῥήτωρ λαμβάνει. ὥσπερ γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἀληθής ἐστιν ἐπειδὴ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον, οὕτω καὶ τὸ ἐνθύμημα ἀληθὲς βούλεται εἶναι. μιᾷ μέντοι προτάσει τοῦ συλλογισμοῦ λείπεται. ὅθεν καὶ συλλογισμὸς ἀτελὴς λέγεται. συλλογισμὸς δέ ἐστι, λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τὸ ταῦτα εἶναι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἀναλογεῖ καὶ τῇ ἐπαγωγῇ τὸ παράδειγμα. ὥσπερ γὰρ ἐκείνη τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχει, καὶ τὸ εἰκός, οὐ πάντως δὲ τὸ ἀληθές, οὕτω καὶ τὸ παράδειγμα. διαφέρει δὲ καὶ ταῦτα ἀλλήλων. ὅτι ἡ μὲν ἐπαγωγή, λόγος ἐστὶν ἀπὸ τῶν μερικῶν τὸ καθόλου πιστούμενος. οἷον, ἡ ῥητορικὴ καὶ νομοθετική, καὶ ἡ δεῖνα καὶ ἡ δεῖνα τέχναι οὖσαι, ὠφέλιμοί εἰσι τῷ βίῳ. τέχνη ἄρα οὖσα καὶ ἡ ἰατρική, ὠφέλιμός ἐστι τῷ βίῳ. τὸ δὲ παράδειγμα, ἀπὸ τῶν μερικῶν τὰ ἐπὶ μέρους πιστοῦται. καὶ τὰ ἐπιχειρήματα δὲ ἐκεῖθεν λαμβάνει. περὶ γὰρ τοπικῶν ὁ ἀριστοτέλης ἐν τῇ λογικῇ διείλεκται. καὶ ὅλως ῥητορικὰς τέχνας ἐπραγματεύσατο. οὕτως οὖν καὶ ἡ ῥητορικὴ παρὰ τῆς φιλοσοφίας τὰς ἀρχὰς εἴληφεν. ἄλλως τε καὶ ὁ ῥήτωρ κέχρηται τῷ δικαίῳ, καὶ τῷ καλῷ, καὶ τῷ συμφέροντι, οὐκ εἰδὼς πῶς καὶ ποῦ ποτε θεωρεῖται τὸ δίκαιον. οὐ δὴ εἰ ταὐτόν ἐστι τῷ συμφέροντι. ἔστι γὰρ ὅπου εἰς ταὐτὸν αὐτὸ νομίζουσι τῷ δικαίῳ. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ διαιροῦσιν αὐτό, καὶ ἐναντίον τίθενται. δείκνυται δὲ ὅτι ταὐτά ἐστιν ὅτε καὶ ἀντιστρέφει. καὶ γραμματικὴ δὲ ὁμοίως. περὶ γὰρ τόνους καὶ χρόνους καταγίνεται, ἅπερ ἐστὶ μουσικῆς. ἡ δὲ μουσική, φιλοσοφίας ἐστὶ μέρος. οὐ μόνον δὲ αἱ λογικαὶ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι δέονται φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ αἱ βάναυσοι λεγόμεναι τέχναι. ὁ γὰρ οἰκοδόμος, τῇ καθέτῳ κέχρηται πρὸς τὸ διακρῖναι εἴτε ὄρθιός ἐστιν ὁ τοῖχος, εἴτε οὔ. τίς μέντοι ἡ κάθετος, οὐκέτι οἶδεν. ὁ μέντοι φιλόσοφος, οἶδεν εὐθὺς τὴν αἰτίαν. ἐρεῖ γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρῆ, αὐτοφυῶς ἐπὶ τὸ κέντρον ὁρμᾷ. ὅθεν πρὸς ὀρθὰς γωνίας πανταχόθεν τὰ βαρῆ καταφέρεται. αἱ δὲ ὀρθαὶ γωνίαι, ἀπαρέγκλιτοί εἰσι. καὶ ὁ τέκτων δὲ πρὸς τὸ εὐθὺ ποιῆσαι τὸ ξύλον, τῇ στάθμῃ κέχρηται. τίς μέντοι ἡ τῆς εὐθείας φύσις, οὐκέτι οἶδεν. ἡ δὲ γεωμετρία μέρος τε οὖσα καὶ αὐτὴ φιλοσοφίας, ἐρεῖ. εὐθεῖα γραμμή ἐστιν, ἥτις ἐξ ἴσου τοῖς ἐφ᾽ ἑαυτῆς σημείοις κεῖται. ὁμοίως δὲ πάσας τὰς ἄλλας ἐπιστήμας καὶ τέχνας, ἀπὸ φιλοσοφίας τὰς ἀρχὰς ἐχούσας ἔστιν εὑρεῖν. ἔστιν οὖν ἡ φιλοσοφία τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. ὁ μέντοι πυθαγόρας φησίν, ὅτι φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας, ὁρῶν τε τὸ παρὰ τοῖς παλαιοτέροις ἐπιστὰς ἁμάρτημά τι. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι σοφὸν ὠνόμαζον τὸν ἡντιναοῦν μετιόντα τέχνην, ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ ἀρχίλοχος, λέγων. Τρίαιναν ἐθέλην, καὶ κυβερνήτης σοφός. καὶ ὁ ποιητής. Ἐπεὶ σοφὸς ἤραρε τέκτων, καὶ οὐκ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν ἀθήνης, μεθίστησι τὴν προσηγορίαν ταύτην ἐπὶ τὸν θεόν, ὡς μόνον ἐκεῖνον καλεῖσθαι σοφὸν τὸν θεόν, τὴν σοφίαν τε καὶ τὴν τῶν ὄντων ἀΐδιον ἔχοντα γνῶσιν. ὁρῶν δὲ τὸ μέν, ἐπὶ

ῥητορικήν, τοὺς δὲ, ὡς τὴν γραμματικήν, τοὺς δὲ, ἐπί τι τῶν φυσικῶν ζήτησιν ἔχοντας. ἄλλους δ' αὖ πάλιν ἐφ' ἕτερα, προσαγορεύει τοὺς τὴν τῶν φυσικῶν θεωρίαν ἀσκοῦντας, φιλοσόφους· οἱονεὶ φιλοῦντας τὸν σοφόν, ὅπερ εἰώθασι καλεῖν τὸν θεόν. τὴν δὲ τούτου γνῶσιν, ἀναλόγως φιλοσοφίαν ὠνόμαζε. ταῦτα Πυθαγόρας. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῆς φιλοσοφίας ὁρισμοί. ἀρκοῦσι δὲ καὶ οὗτοι. ἐπειδὴ δὲ πᾶν πρᾶγμα, ἤτε διαιρετόν ἐστιν, ἤτε ἀδιαίρετον, ἀνάγκη καὶ ἡμᾶς εἰπεῖν. πότερον ἡ φιλοσοφία διαιρετή ἐστιν, ἢ οὔ. πρὸ δὲ τούτου, δίκαιόν ἐστιν εἰπεῖν, τί ὅλως ἐστὶ διαίρεσις, καὶ τί ἐπιδιαίρεσις, καὶ τί ὑποδιαίρεσις. τὸν γὰρ περὶ διαιρέσεως διαλεγόμενον, χρὴ πρότερον εἰπεῖν ὅ, τί ποτέ ἐστι τούτων ἕκαστον. ἔστι μὲν οὖν διαίρεσις, ἡ κατὰ πρώτην ἐπιβολὴν τομὴ τοῦ πράγματος. ἐπιδιαίρεσις δὲ, ἡ κατὰ δευτέραν ἐπιβολὴν τομή. οἷον, κατὰ πρώτην ἐπιβολὴν, τέμνω τὸ ζῷον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον. τοῦτο διαίρεσις. κατὰ δὲ δευτέραν, εἴς τε τὸ ἐπουράνιον, καὶ ἐπιχθόνιον. ἤτοι θνητὸν καὶ ἀθάνατον. τοῦτό ἐστιν ἐπιδιαίρεσις. μόνῃ δὲ τῇ τάξει διαφέρει ἀλλήλων. ὑποδιαίρεσις δέ ἐστιν, ἡ τοῦ διαιρεθέντος ἤδη πράγματος τοῦ μέρους, ἤτοι εἴδους τομή. εἶδος δὲ λέγω νῦν, τὸ ὑπάλληλον. οἷον, ὅτι τοῦ ἐπουρανίου, τὸ μὲν, ἐστὶν ἀπλανές. τὸ δὲ, πλανώμενον. τὸ γὰρ ἐπουράνιον, εἶδός ἐστι τοῦ ζῴου. τοῦτο δὲ ὑποδιαιροῦμεν εἴς τε τὸ ἀπλανὲς, καὶ τὸ πλανώμενον. διδαξάντων οὖν ἡμῶν τί ἐστι διαίρεσις, καὶ τί ἐπιδιαίρεσις, καὶ τί ὑποδιαίρεσις, ἀκόλουθον καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ διαιρέσεως εἰπεῖν. διαιρεῖται γὰρ ὡς ἀνωτάτω διελεῖν ἐστι, κατὰ μέν τινας, εἰς δύο. κατὰ δὲ ἑτέρους, εἰς τρία. καὶ γάρ τινες εἰς τρία διαιροῦσι τὴν φιλοσοφίαν. εἰς θεωρητικόν, πρακτικόν, καὶ λογικόν. εἰ δ' οὕτως ἔχει, ἢ μή, εἰσόμεθα. ἰστέον ὅτι τῆς διαιρέσεως τῇ ἀληθείᾳ, τὸ θεολογικὸν πρῶτόν ἐστιν. ἀρχαὶ γὰρ πάντων τὰ θεῖα. διὸ καὶ οὐκ ἀκαίρως οἱ παλαιοὶ τοῦτο προσέθηκαν. τὸ δὲ φυσιολογικὸν, ὡς μὲν πρὸς ἡμᾶς, πρῶτον. οὐ γὰρ ἂν γνοίημεν τὴν νοητὴν οὐσίαν πρὸ τῆς αἰσθητῆς. ὡς δὲ πρὸς τὸ ἀληθές, ἔσχατον. ἐσχάτη γὰρ οὐσία, ἡ ἔνυλος. διὸ καὶ τὴν ἐσχάτην εἴληφε τάξιν. μέσον δὲ τούτου τὸ μαθηματικόν, ἐπειδὴ καὶ κατὰ φύσιν μέσην ἔχει τάξιν. τοῦτο δέ τινες τῶν παλαιῶν προέταξαν τοῦ φυσιολογικοῦ. οἱ μὲν κατὰ Πλάτωνα, ἵνα φασὶ τὰς ἰδέας ἐν τῇ ψυχῇ ἤδη ἀποκειμένας ἐπιγινώσκωμεν, ἤτοι ἀναμιμνησκώμεθα τὰ ἐν τοῖς καθέκαστον θεωρούμενα, ὁδῷ τινι καὶ κλίμακι τοῖς μαθηματικοῖς χρώμενοι. οἱ δὲ κατὰ Ἀριστοτέλην, τὴν μέσην τάξιν αὐτῷ ἀπένειμαν τῷ, βουλόμενοι ἡμᾶς ἐθίζειν ἀπὸ τῆς ἐνύλου οὐσίας γινώσκειν τὴν νοητήν. ἥτις ἐστὶ μὲν ἀόρατος, πλείονα δὲ ἔχει καὶ ἐνεργεστέραν τὴν ὑπόστασιν. ἢ κατὰ ὕλην. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ τὴν γραμμὴν τὴν ἐν τῇ ὕλῃ μανθάνομεν. οὐχ ὅπως τὴν ὕλην, ἢ τὸν κηρὸν, ἢ τὸν χαλκὸν γνοίημεν, ἀλλ' ἵνα ἀποσυλήσαντες αὐτήν, ἀποθώμεθα εἰς τὸν νοῦν ἔνθα βεβαιοτέραν ὁρῶμεν αὐτῆς τὴν ὑπόστασιν. ὅτι δὲ οὐ κοινωνεῖ τῷ κηρῷ κατὰ τὴν οὐσίαν τὸ σχῆμα, οἷον, ἡ γραμμὴ, ἢ τὸ τρίγωνον, αὐτόθεν δῆλον. ἰστέον γοῦν. αὐτίκα τριγώνου σχήματος μεταβληθέντος, ἀφαιρεθείσης τῆς μιᾶς πλευρᾶς, οὐ συμμεταβάλλεται ὁ κηρός. καίτοι εἰ ἐκοινώνει κατὰ τὴν οὐσίαν, ἔδει συμμεταβάλλεσθαι. διαιρεῖται οὖν ἡ φιλοσοφία ὡς ἤδη εἴρηται, εἴς τε θεωρητικὸν, καὶ πρακτικόν. ἄξιον δέ ἐστι ζητῆσαι, διὰ τίνα αἰτίαν εἰς δύο. καὶ διὰ τί εἰς ταῦτα διαιρεῖται. καὶ μήτε εἰς πλείονα, μήτε εἰς ἐλάττονα. καὶ εἰς ἐλάττονα μὲν, ἀδύνατον ἦν ποιῆσαι τὴν διαίρεσιν. οὐ δὲ γὰρ ἂν τὸ ἓν εἰς ἓν διαιρεθείη. διὰ τί οὖν

μηδὲ εἰς πλείονα, ἀλλ' εἰς δύο. τοῦ δὲ αἰτία δύο εἰσίν. ἐπειδὴ γὰρ λέγομεν τὴν φιλοσοφίαν ὁμοίωσιν εἶναι θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ὁ δὲ θεὸς διττὰς ἔχει τὰς ἐνεργείας, τὰς μὲν, γνωστικὰς τῶν ὄντων πάντων, τὰς δὲ, προνοητικὰς τῶν καταδεεστέρων, εἰκότως ἡ φιλοσοφία διαιρεῖται εἰς θεωρητικὸν, καὶ πρακτικόν. διὰ γὰρ τοῦ θεωρητικοῦ, γινώσκομεν τὰ ὄντα. διὰ δὲ τοῦ πρακτικοῦ, προνοούμεθα τῶν καταδεεστέρων. καὶ οὕτως ἐξομοιοῦμεν ἑαυτοὺς τῷ θεῷ. πάλιν δὲ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς διτταί εἰσιν αἱ ἐνέργειαι. αἱ μὲν, γνωστικαί. οἷον, νοῦς. δόξα. αἴσθησις. φαντασία. διάνοια. αἱ δὲ, ζωτικαὶ καὶ ὀρεκτικαί. οἷον, βούλησις. προαίρεσις. θυμός, καὶ ἐπιθυμία. ὁ οὖν φιλόσοφος, πάντα τὰ τῆς ψυχῆς μέρη βούλεται κοσμῆσαι, καὶ εἰς τὴν τελείωσιν ἀγαγεῖν. διὰ μὲν οὖν τοῦ θεωρητικοῦ, τελειοῦται τὸ ἐν ἡμῖν γνωστικόν. διὰ δὲ τοῦ πρακτικοῦ, τὸ ζωτικόν. εἰκότως οὖν ἡ φιλοσοφία διαιρεῖται εἰς δύο. εἴς τε θεωρητικὸν, καὶ πρακτικόν. πάλιν τὸ θεωρητικὸν, διαιρεῖται εἰς τρία. εἰς θεολογικὸν, καὶ μαθηματικὸν, καὶ φυσιολογικόν. καὶ τοῦτο εἰκότως. ἐπειδὴ γὰρ πάντα τὰ ὄντα βούλεται θεωρεῖν ὁ φιλόσοφος. τῶν δὲ ὄντων τρεῖς εἰσὶ τάξεις. τὰ μὲν γὰρ τῶν πραγμάτων, παντάπασίν ἐστι χωριστὰ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ὑποστάσει, καὶ τῇ περὶ αὐτῶν ἐπινοίᾳ, οἷά ἐστι τὰ θεῖα. τὰ δὲ, παντάπασιν ἀχώριστα τῆς ὕλης, καὶ τῇ ὑποστάσει, καὶ τῇ περὶ αὐτῶν ἐπινοίᾳ, οἷά ἐστι τὰ φυσικὰ καὶ ἔνυλα εἴδη. οἷον, ξύλου, καὶ ὀστοῦ, καὶ σαρκός. καὶ πάντα ἁπλῶς τὰ ὑπὸ σελήνην. ταῦτα δὲ φυσικὰ καλοῦμεν, ὡς ὑπὸ φύσεως δημιουργούμενα προσεχῶς. τὰ δὲ, μέσα τούτων ὄντα, κατά τι μέν ἐστι χωριστὰ, κατά τι δὲ ἀχώριστα, οἷά ἐστι τὰ μαθηματικά. κύκλος μὲν γὰρ καὶ τρίγωνον καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ἑαυτὰ ὑποστῆναι δίχα ὕλης τινὸς οὐ δύνανται. καὶ κατὰ τοῦτο ἀχώριστά ἐστι τῆς ὕλης. ἐπειδὴ δὲ θεασάμενοι κύκλον ξύλινον, καὶ χαλκοῦν, καὶ λίθινον, ἀνεμαξάμεθα τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ κύκλου ἐν τῇ διανοίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἔχομεν παρ' ἑαυτοῖς δίχα τῆς ὕλης, ὥσπερ εἰ κηρὸς λάβοι τὸ ἐκτύπωμα τοῦ δακτυλίου, μὴ προσλαβών τι τῆς ὕλης, κατὰ τοῦτο χωριστά ἐστι τῆς ὕλης, καθὸ τῇ ἐπινοίᾳ χωρίζεται. ἐπεὶ οὖν τῶν ὄντων, τὰ μέν ἐστι παντάπασι χωριστὰ, τὰ δὲ, παντάπασιν ἀχώριστα, τὰ δὲ, κατά τι μὲν χωριστὰ, κατά τι δὲ ἀχώριστα, εἰκότως τὸ θεωρητικὸν, διαιρεῖται εἰς θεολογικόν. μαθηματικόν. καὶ φυσιολογικόν. τὰ μὲν γὰρ παντάπασι χωριστὰ, ἀπονέμουσι τῷ θεολογικῷ μέρει. τὰ δὲ παντάπασιν ἀχώριστα, τῷ φυσιολογικῷ. τὰ δὲ κατά τι μὲν χωριστὰ, κατά τι δὲ ἀχώριστα, τῷ μαθηματικῷ. ὅτι δὲ τὰ μὲν ἔνυλα εἴδη παντάπασίν ἐστιν ἀχώριστα τῆς ὕλης, τὰ δὲ μαθηματικὰ χωριστὰ, δῆλον ἐκ τῶν ὁρισμῶν. κύκλον γὰρ ὁριζόμενοι, οὐδεμίαν ὕλην παραλαμβάνομεν λέγοντες. κύκλος ἐστὶ σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον. πρὸς ἣν ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τοῦ σχήματος κειμένων, πᾶσαι αἱ προσπίπτουσαι εὐθεῖαι πρὸς τὴν τοῦ κύκλου περιφέρειαν, ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν. οἶκον δὲ ὁριζόμενοι, ἄνευ ὕλης ἀδυνατοῦμεν ὁρίζεσθαι. φαμὲν οὖν ὅτι οἶκός ἐστι σκέπασμα ὄμβρων τε καὶ καυμάτων κωλυτικὸν, ἐκ λίθων καὶ ξύλων. εἰ γὰρ μὴ προσθῶμεν τὴν ὕλην, οὐ δυνατὸν καὶ σκηνὴν καὶ ἑτέραν τοιαύτην σκέπην νοῆσαι. μέσον δέ ἐστι τὸ μαθηματικὸν εἰκότως. ἐπεὶ γὰρ οὐ δυνάμεθα ἀμέσως ἀπὸ τῶν φυσικῶν ἐπὶ τὰ θεῖα ἀνάγεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν παντάπασιν ἀχωρίστων τῆς ὕλης ἐπὶ τὰ παντάπασι χωριστὰ, διὰ τῶν μαθηματικῶν ὁδεύομεν. τῶν κατά τι μὲν χωριστῶν, κατά τι δὲ ἀχωρίστων. διὰ τοῦτο γὰρ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

καὶ μαθήματα λέγονται, ὅτι δεῖ ταῦτα μανθάνοντας καὶ ἐθισθέντας, νοεῖν ἀσωμάτως ἀνάγεσθαι ἐπὶ τὰ θεῖα. καὶ γὰρ ὁ θεῖός φησι Πλωτῖνος. Παραδοτέον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα, πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως. ἐὰν γὰρ βουληθῶμεν εὐθὺς ἀπὸ τῶν φυσιολογικῶν ἐπὶ θεολογίαν ἀμέσως ἑαυτοὺς ἀναγαγεῖν τυφλώττομεν, καθάπερ οἱ ἐκ σκοτεινοτάτου οἴκου εἰς περιφανῆ τόπον ἀμέσως ἐξερχόμενοι. δεῖ γὰρ πρότερον ἐν οἴκῳ διατρίβειν ἔχοντι σύμμετρον φῶς, εἶθ' οὕτως ἐξιέναι εἰς τὸν φωτεινότατον. οὕτως οὖν μετὰ τὰ φυσικὰ δεῖ διατρίψαντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀνάγεσθαι ἐπὶ θεολογίαν. κλίμαξ γάρ τις καὶ γέφυρα ἐστὶ τὰ μαθήματα. κοινωνοῦσι τὰ μὲν τοῖς φυσικοῖς, καθὸ ἀχώριστα. τοῖς δὲ θείοις, καθὸ χωριστά. καὶ τὸ φυσιολογικὸν μὲν οὖν καὶ τὸ θεολογικὸν, ὑποδιαιρέσεις τινὰς ἐπιδέχονται. ἀλλὰ τὰς μὲν τούτων ὑποδιαιρέσεις ὡς ἀσυμμέτρους οὔσας, ταῖς εἰσαγωγικαῖς φωναῖς σιωπήσωμεν. τὸ δὲ μαθηματικὸν, διαιρεῖται εἰς τέσσαρα. εἰς γεωμετρίαν. ἀστρονομίαν. μουσικήν. καὶ ἀριθμητικήν. καὶ ἡ μὲν ἀριθμητική, τὸν ἀριθμὸν ἐπισκέπτεται. ἔστι δὲ θεῖα τὰ ἀριθμητικὰ θεωρήματα. οὐ γὰρ τὸν λεγόμενον ἀριθμὸν παρὰ τοῖς ἰδιώταις, καθ' ὃν ἀπαριθμοῦσι τὰ θεωρεῖ ἡ ἀριθμητική, ἀλλὰ τὰ εἴδη τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁποίαν σχέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα. οἷον, ὁ ἕκτος πρὸς τὸν τρίτον, τὸν διπλάσιον ἔχει λόγον. καὶ ὁ ἔννατος πρὸς τὸν ἕκτον, τὸν ἡμιόλιον. ἔτι γε μὴν καὶ τὰς γενέσεις τῶν ἀριθμῶν, τοῦ τε ἀρτίου, καὶ τοῦ περιττοῦ, καὶ τοῦ περισσαρτίου. καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιούτων ἐπισκέπτεται. καὶ ἡ δὲ γεωμετρία, τὰ μεγέθη καὶ τὰ σχήματα. ἡ δὲ μουσική, τὰς τῶν χορδῶν συμφωνίας. ἐπιτηδεύεται δὲ καί τινα μέλη. κοιμίζοντα μὲν, τὰ τῆς ψυχῆς πάθη. διεγείροντα δὲ αὐτὴν ἐπὶ ἀρετήν. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δηλοῖ τὰ ἐπισαλπιζόμενα ἤχη, καὶ οὖν αἱ ἀποτελέσεις τῆς μουσικῆς. ἀκούοντες γὰρ σάλπιγγος, θυμικώτερον διατιθέμεθα. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς πολέμοις ἡ σάλπιγξ ἐπιτηδεύεται. ἀκούοντες δὲ θεατρικῶν μελῶν, ἐκλυτώτερον διακείμεθα τὰς ψυχάς. φέρεται δὲ καὶ ἱστορία τοιαύτη. ὅτι Πυθαγόρας ἑωρακώς τινα νέον αὐλητρίδι ἐκλυτομέλος αὐλούσης ἑπόμενον, κελεῦσαι αὐτὴν στρέψασαν τὸν αὐλὸν αὐλῆσαι. καὶ τούτου γενομένου, παῦσαι τὴν τοῦ νέου ἐπιθυμίαν. ὥστε οὐδὲ δεῖ ἀπιστεῖν τοῖς λεγομένοις περὶ τῆς θείας μουσικῆς. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Πλάτων παρακελεύεται τοὺς νέους, καὶ διὰ μουσικῆς, καὶ διὰ γυμναστικῆς ἰέναι. ἵνα διὰ μὲν τῆς μουσικῆς, τὴν ψυχὴν ἐπικοσμῶσι. διὰ δὲ τοῦ γυμνασίου, τὸ σῶμα. ἡ δὲ ἀστρονομία, καταγίνεται περὶ τὰς ἐποχὰς τῶν ἀστέρων. διὰ τί δὲ εἰς τέσσαρα διαιρεῖται ἡ μαθηματική, καὶ μὴ εἰς πλείονα ἢ ἐλάττονα, νῦν λέγομεν. Ἰστέον ὅτι τὸ μαθηματικὸν, περὶ τὸ ποσὸν καταγίνεται. τοῦ δὲ ποσοῦ, τὸ μὲν, ἐστὶ συνεχές, τὸ δὲ, διωρισμένον. διαιρεῖται δὲ τούτων ἑκάτερον, εἰς δύο. τὸ μὲν συνεχές, εἰς κινητὸν καὶ ἀκίνητον. τοῦ κινητοῦ πάλιν τὸ μὲν, ἀεικίνητον. τὸ δὲ, οὐκ ἀεικίνητον. τὸ δὲ διωρισμένον ποσὸν, εἰς τὸ καθ' αὑτὸ καὶ εἰς τὸ πρός τι. καὶ ποσὸν συνεχὲς ἀκίνητόν ἐστιν ἡ γῆ, περὶ ἣν καταγίνεται ἡ γεωμετρία. ἔστιν οὖν ἡ γεωμετρία, γνῶσις ποσοῦ συνεχοῦς ἀκινήτου ἐν θέσει. ποσὸν ἀεικίνητόν ἐστιν ὁ οὐρανός, περὶ ὃν καταγίνεται ἡ ἀστρονομία. καὶ ἔστιν ἡ ἀστρονομία γνῶσις ποσοῦ συνεχοῦς ἀεικινήτου. καταγίνεται δὲ ἡ ἀστρονομία καὶ ἡ γεωμετρία, περὶ ποσὸν συνεχές. συνεχὲς δέ ἐστιν, οὗ τὰ μόρια πρός τινα κοινὸν ὅρον συνάπτει. λέγομεν δὲ καὶ τοῦ διωρισμένου ποσοῦ, τὸ μὲν, εἶναι καθ' αὑτό. τὸ δὲ, πρός τι. ποσὸν διωρισμένον καθ' αὑτό ἐστιν ὁ ἀριθμός, ὅταν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν σκοπῶμεν. οἷον, τὸν ἄρτιον

κις ἄρτιον, ἢ τὸν περὶ τὸν περισσάρτιον ἀριθμόν. καὶ μὴν τὴν πρὸς ἕτερον αὐτοῦ σχέσιν κατὰ συμβεβηκός. τοῦτο γὰρ μουσικῆς. καταγίνεται οὖν περὶ τοῦτο, ποσὸν διωρισμένον. καθ᾽ αὑτὸ μὲν ὁ ἀριθμὸς ἐπ᾽ αὐτῷ σκοπούμενος. ἡ ἀριθμητικὴ οὖν ἐστι, γνῶσις ποσοῦ καθ᾽ αὑτὸ διωρισμένου. ποσὸν δὲ διωρισμένον πρὸς ἕτερον, ἐστὶν ἡ σχέσις ἡ πρὸς ἄλληλα τῶν τόνων, περὶ οὓς ἡ ἁρμονικὴ καταγίνεται, ἣν δι᾽ ἀριθμοῦ γνωρίζομεν. περὶ ἣν καταγίνεται ἡ μουσική. καὶ ἔστιν ἡ μουσική, γνῶσις ποσοῦ διωρισμένου σχέσιν ἔχοντος ἑτέρου πρὸς ἕτερον. δέδεικται οὖν ἡ μουσικὴ καὶ ἀριθμητική, ὅτι περὶ τὸ διωρισμένον ποσὸν καταγίνονται. διωρισμένον δέ ἐστιν, οὗ τὰ μόρια καθ᾽ αὑτὰ θεωρεῖται, ὡς μὴ συνεφθέγκεσθαι ἀλλήλοις. εἰς πόσα μὲν οὖν καὶ τίνα τὸ θεωρητικὸν θεωρεῖται, καὶ τί διαφόρας, ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας εἰρήκαμεν, ἀνάγκη καὶ τοῦτο διελεῖν. διαιρεῖται τοίνυν τὸ πρακτικόν, εἴς τε τὸ ἠθικόν, καὶ οἰκονομικόν, καὶ πολιτικόν. ὁ γὰρ πράττων τι ἀγαθόν, ἢ εἰς ἑαυτὸν πράττει κοσμῶν αὐτοῦ τὰ ἤθη καὶ λέγεται ἠθικός, ἢ εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, καὶ λέγεται οἰκονομικός. ἢ τὴν ὅλην κοσμεῖ πόλιν, καὶ λέγεται πολιτικός. τινὲς δέ φασιν, ὅτι ὁ πολιτικός, καὶ ἠθικὸς λέγεται, καὶ οἰκονομικός. ὁ γὰρ πόλιν ὅλην δυνάμενος κοσμῆσαι, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ εἰς ταὐτὸν ἄγουσι τῷ πρακτικῷ, τὸ πολιτικόν. πρὸς οὓς ἐροῦμεν. ὅτι πολλοί τινες κενοδοξίᾳ κρατούμενοι, τὴν μὲν πόλιν κοσμοῦσιν, ἑαυτῶν δὲ καταφρονοῦσιν. ὥστε διῄρηται τὰ εἰρημένα εἴδη τοῦ πρακτικοῦ εἶδη ἀπ᾽ ἀλλήλων. τοῦ δ᾽ ἕκαστον διαιροῦσιν, εἴς τε τὸ νομοθετικόν, καὶ δικαστικόν. ὁ γὰρ πολιτικὸς φιλόσοφος, καὶ νόμους τίθησι καθ᾽ οὓς δεῖ ζῆν τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ δικάζει. καὶ τοὺς μὲν, γερῶν ἀξιοῖ. τοὺς δὲ, παραψαύσαντάς τι τῶν κειμένων νόμων, κολάζει. εἰδέναι δὲ χρή, ὅτι καὶ ἐν τῷ οἰκονομικῷ, θεωρεῖται τὸ νομοθετεῖν καὶ κολάζειν. καὶ γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ νόμους τίθεμεν, καὶ δικάζομεν τῶν οἰκετῶν, ἢ τῶν υἱῶν τοὺς παραβαίνοντας. οὐ μόνον δὲ ἐν τῷ οἰκονομικῷ ταῦτα θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ. καὶ γὰρ ὁ ἠθικός, ἑαυτῷ νόμους τίθησιν, ὅταν λέγῃ. Κρατεῖν δ᾽ εἰθίζεο τῶνδε. γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε. καὶ πάλιν ὅταν Ἰσοκράτης λέγῃ. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ. τοὺς δὲ γονεῖς τίμα. τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου. οὗτοι γὰρ ἠθικοὶ νόμοι τε καὶ λόγοι ὑπάρχουσι. καὶ δικάζει τε αὐτὸν ὅτε φησί. Μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι, πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν. πῆ παρέβην. τί δ᾽ ἔρεξα. τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη. ἀρξάμενος δ᾽ ἀπὸ πρώτου, ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα. δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο. χρηστὰ δὲ, τέρπου. καὶ περὶ μὲν τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ, κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν εἰρήσεται. νῦν δὲ περὶ τῆς τοῦ ἠθικοῦ διαιρέσεως δεῖ εἰπεῖν. καὶ πρῶτόν γε, τί ἐστιν ἦθος. ἦθος τοίνυν ἐστίν, ἀνθρώπου κόσμος. κόσμος δὲ, ἡ ἑκάστου μεσότης. ἡ διὰ τῆς τῶν ἄκρων στερήσεως, ἤγουν παρατηρήσεως κατορθοῦται. τῆς τε ὑπεροχῆς, καὶ τῆς ἐνδείας. ἀκοσμία γάρ, ὅ, τε πλεονασμός, καὶ ἡ ἔλλειψις. καὶ γὰρ εἰ ποιήσεις ἄκοσμον τὸν ἄνθρωπον ἐνδεῆ τινος μορίου, οἷον χειρός, ἢ ἑτέρου, εἰ ποιήσεις δ᾽ αὖ ἄκοσμον καὶ τὸν περιττεύοντα μορίοις τισὶ τοῦ ἀνενδεοῦς. οἷον, ἑξαδάκτυλον, ἢ ἑξάχειρα, ὡς τοὺς κατὰ Ἀπολλώνιον τὸν ποιητὴν γίγαντας. οὐκοῦν ἀκοσμία, ἥ τε ὑπεροχή, καὶ ἡ ἔλλειψις. εἰ δὲ ἡ ἀκοσμία, αὗται δ᾽ ἐστί. τὸ γὰρ ἐναντίον ταύτης, ὁ κόσμος. μεσότης δ᾽ ἄρα ἐκ τῆς παρατηρήσεως ἐστί, τοῦ τε πλεονασμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας, ἅπερ ἐστὶν ἄκρα. μεσότης γάρ,

ἐναντίον τὴν ἀταξίαν. τὰ δὲ ἐναντία, διὰ τῆς τῶν ἐναντίων παρατηρήσεως καρποῦνται. ἐμάθομεν τοίνυν τί ἐστι φιλοσοφία, καὶ ποῖα αὐτῆς τὰ μέρη. θέλω τοίνυν εἰπεῖν καὶ ἐφεξῆς. καὶ καλῶς περὶ αὐτῆς ἐρρέθη. ὅτι τοιοῦτον ἀγαθὸν οὔτε ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους, οὔτε ἥξει ποτέ. τοσαῦτα μὲν κοινῶς περὶ φιλοσοφίας εἰρήσθω. ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ προκειμένου βιβλίου, λέγομεν ταῦτα. εἴρηται ὅτι ἡ φιλοσοφία, γνῶσίς ἐστι τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστίν. ἐζήτησαν οὖν οἱ φιλόσοφοι, ἵνα ἀνθρώπου γένωνται τῶν ὄντων ἐπιστήμονες. καὶ ἐπειδὴ ἑώρων τὰ κατὰ μέρος γινητά καὶ φθαρτὰ ὄντα, ἔτι δὲ καὶ ἄπειρα, ἡ δὲ ἐπιστήμη ἀϊδίων τε καὶ περιωρισμένων ἐστὶ γνῶσις, τὸ γὰρ γνωστὸν βούλεται ὑπὸ τῆς γνώσεως περιλαμβάνεσθαι, τὸ δὲ ἄπειρον ἀπερίληπτον, ἀνήγαγον ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν μερικῶν ἐπὶ τὰ καθόλου, ἀΐδια ὄντα καὶ περιωρισμένα. ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἐπιστήμη εἴρηται, παρὰ τὸ εἰς ἐπίστασιν ἡμᾶς καὶ ὅρον τινὰ προάγειν τῶν πραγμάτων. τοῦτο δὲ ποριζόμεθα, διὰ τῆς εἰς τὰ καθόλου ἀναδρομῆς. ἀνέδραμον οὖν ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ἐπὶ τὸν καθόλου ἄνθρωπον. οὐ προτίθενται γὰρ οἱ φιλόσοφοι πόσοι εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ ἄνθρωποι γνῶναι, ἀλλὰ τίς ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ζῷον λογικὸν θνητόν ἐστιν. ὁ γὰρ τοῦτο ἐγνωκώς, εἴσεται καὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπους. καὶ τοὺς ἤδη γενομένους, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους. οὕτως οὖν ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ἀνήγαγον ἑαυτοὺς εἰς τὴν κοινότητα τὴν τοῦ ἀνθρώπου. πάλιν ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ἵππων, ἐπὶ τὴν κοινότητα τὴν τοῦ ἵππου, περιεκτικὴν οὖσαν τῶν κατὰ μέρος ἵππων, εἰρηκότες ὅτι ἵππος ἐστὶ ζῷον τετράπουν χρεμετιστικόν. οὐ γὰρ τοὺς κατὰ μέρος ἵππους βούλεται γνῶναι ὁ φιλόσοφος, οἷον, τίς ὁ ξανθός, καὶ τίς ὁ βαλιός, ἀλλὰ τίς ὁ καθόλου ἵππος. τὰ γὰρ καθόλου, ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσι. καὶ οὐ νῦν μὲν ἄλλως, αὖθις δὲ ἑτέρως, ὥσπερ τὰ μερικά. ἄλλη γὰρ φύσις ἡ τοῦ βαλίου ἵππου, καὶ ἄλλη ἡ τοῦ ξανθοῦ. ὥσπερ ἄλλη φύσις Πλάτωνος, καὶ ἄλλη Ἀλκιβιάδου. ὁ δὲ καθόλου ἄνθρωπος καὶ ὁ καθόλου ἵππος, ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει. πᾶς γὰρ ἵππος, ζῷον ἐστὶ τετράπουν χρεμετιστικόν. καὶ πάλιν. πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον λογικὸν θνητόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ κυνός, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τοῦ ζῴου. θεασάμενοι οὖν ταῦτα τὰ εἴδη καὶ πεπερασμένα, ἀλλ' οὖν τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ ἀνεπίληπτα, καὶ ἀπερίληπτα, οὐδὲν γὰρ θαυμαστὸν πολλὰ ἡμῖν εἶναι ἄγνωστα ζῷα, ἀνήγαγον ἑαυτοὺς ἐπὶ τὴν κοινότητα τὴν τοῦ ζῴου περιεκτικὴν οὖσαν τῶν κατὰ μέρος. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, καὶ ὁ ἵππος, καὶ ὁ κύων. καὶ τὰ ἄλλα καθ' ὃ ζῷα οὐδὲν διαφέρει, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ὑπάρχοντα. ὁ οὖν ἐγνωκὼς τί ποτέ ἐστι τὸ ζῷον, ἔσται ἐγνωκὼς πάντα τὰ ζῷα. πάλιν ἀπὸ τῆσδε τῆς συκῆς, ἢ τῆσδε τῆς πλατάνου, ἢ τῆσδε τῆς ἀμπέλου, ἀνήγαγον ἑαυτοὺς ἐπὶ τὴν καθόλου συκῆν καὶ πλάτανον καὶ ἄμπελον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φυτῶν. πάλιν ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα, ἐπὶ τὸ κοινὸν γένος ἀνήγαγον τὸ φυτόν, περιέχον τὰ κατὰ μέρος φυτά. ἔχοντες οὖν δύο κοινότητας. τήν τε τοῦ ζῴου, καὶ τὴν τοῦ φυτοῦ. πάλιν τό, τε ζῷον καὶ τὸ φυτόν, ἀνήγαγον εἰς τὸ ἔμψυχον. καὶ γὰρ τὸ φυτὸν, ἔμψυχόν ἐστιν. αὔξεται γὰρ καὶ τρέφεται, καὶ γεννᾷ ὅμοιον ἑαυτῷ. ἐπειδὴ δὲ τῷ ἐμψύχῳ ἀντίκειται τὸ ἄψυχον, ἄψυχα δέ ἐστι τὰ μὴ μετέχοντα ψυχῆς, οἷον λίθος, ξύλα, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, πολλὰ δέ ἐστι ταῦτα ἐν τοῖς κατὰ μέρος καὶ ἄπειρα, διὰ τοῦτο πάλιν ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος λίθων, ἀνήγαγον ἑαυτοὺς ἐπὶ τὸν καθόλου λίθον. καὶ ἀπὸ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

τῶν κατὰ μέρος ξύλων, ἀλλὰ τὰ καθόλου ξύλα. καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῶν τοιούτων ὁμοίως. καὶ ἀπὸ τοῦ καθόλου λίθου. καὶ ἀπὸ τοῦ καθόλου ξύλου. καὶ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ τὸ κοινὸν γένος τὸ ἄψυχον, ὅπερ ἐστὶ ταῦτα πάντα. ἔχουσιν οὖν δύο κοινότητας, τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ ἄψυχον. ταῦτα δὲ πάλιν ἀνάγονται ἀλλὰ τὸ κοινὸν γένος τὸ σῶμα, ὅ ἐστι τὸ τριχῇ διαστατόν. λίθος δὲ καὶ ξύλα καὶ ἄνθρωπος, καὶ πάντα ἁπλῶς ὅσα σώματα λέγεται, τὰς τρεῖς ἔχουσι διαστάσεις. πάλιν ἀπὸ τῶν ψυχῶν καὶ ἀγγέλων καὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγονται ἑαυτοὺς ἐπί τινα κοινότητα τὴν τοῦ ἀσωμάτου, ἀντιπεπονθότως τῷ σώματι ἔχουσαν. τὸ μὲν γάρ, τριχῇ διαστατόν ἐστι, καὶ πάντῃ μετρήσιμον. τὸ δὲ, παντελῶς ἀμερές τε καὶ ἀδιάστατον. ἐζήτησαν οὖν τί ἐστι κοινὸν ἐν ἀμφοτέροις, καὶ εὗρον ὡς οὐσία ἐστὶν ἑκάτερον. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐσία ἐστί, καὶ τὸ ἀσώματον. οἷον, ψυχή. ἄγγελος. θεός. ἔχουσιν οὖν ἀναγαγεῖν ἑαυτοὺς ἀλλὰ τὸ κοινὸν γένος τὴν οὐσίαν, τοῦ τῆς οὐσίας ὀνόματος αὐθυπόστατον πρᾶγμα δηλοῦντος. μάθοιμεν δ᾽ ἂν τὸ λεγόμενον ἐκ τοῦ ἐναντίου. ἔστι τινὰ τῶν πραγμάτων, ἃ μὴ δύνανται αὐτὰ καθ᾽ ἑαυτὰ ὑποστῆναι, ἀλλ᾽ ἐν ἄλλοις τὸ εἶναι ἔχει. ἃ καὶ συμβεβηκότα καλεῖται. λευκότης. μελανία. γλυκύτης. καὶ τὰ τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ αὐτὰ μὲν, καθ᾽ ἑαυτὰ οὐ δύνανται ὑποστῆναι. ἀλλὰ πάντως ἡ λευκότης, ἢ ἐν ψιμυθίῳ, ἢ ἐν γάλακτι. σώμασιν οὖσιν, ὑφέστηκεν. ὁμοίως καὶ τὰ ἄλλα. ὅσα οὖν ἐστιν αὐτὰ καθ᾽ ἑαυτὰ ὑποστῆναι δυνάμενα, καὶ μὴ δεόμενα πρὸς τὸ ὑποστῆναι ἄλλου τινός, οὐσίαι λέγονται. οἷον, ἄνθρωποι. ψυχαί. λίθοι. καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἀνῆλθον οὖν ὡς εἴρηται ἐπί τινα κοινότητα τὴν οὐσίαν. ἆρα οὖν πάντα τὰ ὄντα ἡ οὐσία περιλαμβάνει, ἐπειδὴ περὶ τῶν ὄντων ἐπιστήμων ὑπισχνεῖται ὁ φιλόσοφος εἶναι; οὐδαμῶς. πάλιν γάρ ἐστι δύο πού τινα καὶ δέκα καὶ εἴκοσιν, ἅπερ ἀνάγονται ἐπί τι κοινὸν γένος, τὸν ἀριθμὸν δηλαδή. πάλιν εὗρον τί μέγα καὶ μικρόν, ἅπερ ἐκάλεσαν συνεχῆ. ἐπεὶ οὖν ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ συνεχὲς κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις καθὸ ποσὰ λέγεται, ποσὸν γὰρ ἑκάτερον, ἀνάγονται ταῦτα ἀλλὰ τὸ καθόλου ποσόν. ἔχουσιν οὖν κοινότητας δύο περιεκτικὰς πραγμάτων πολλῶν, τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ποσόν. πάλιν ἔστι τί λευκόν, καὶ πολλαὶ αἱ κατὰ μέρος λευκότητες. τὸ γὰρ λευκόν, ἢ ἐν ψιμυθίῳ ἐστίν, ἢ ἐν χιόνι, ἢ ἐν κύκνῳ. ταῦτα οὖν πάντα ὑπὸ τὸ ἁπλῶς λευκὸν ἀνήγαγον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μέλαν, καὶ τὸ φαιόν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ χρῶμα. ἔστι δὲ πάλιν, γλυκύ. πικρόν. θερμόν. ψυχρόν. ταῦτα οὖν πάντα τὰ ἀπηριθμημένα, ἀνάγονται ὑπὸ τὸ κοινὸν γένος τὸ ποιόν. ποιὸν δέ ἐστιν, ἀφ᾽ οὗ παρωνύμως τὸ μετέχον ὀνομάζεται. ἀπὸ γὰρ τῆς λευκότητος, λέγεται λευκός. καὶ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, λέγεται γραμματικός. πάλιν ἔστι τί δεξιόν, καὶ ἀριστερόν. διπλάσιον, καὶ ἥμισυ. καὶ ταῦτα πάντα ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ κοινὸν γένος τὸ πρός τι, ὅ ἐστι σχέσις ἑτέρου πρὸς ἕτερον. πάλιν δέ ἐστι τί τὸ ἐν λυκείῳ εἶναι, ἢ ἐν ἀγορᾷ. καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἅπερ ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ ποῦ, ὅπερ ἐστὶ τόπου σημαντικόν. πάλιν ἔστι τί χθές. πέρυσι. σήμερον. αὔριον. καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἅπερ ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ πότε, ὅπερ ἐστὶ χρόνου σημαντικόν. πάλιν ἔστι τί τὸ ἀνακεῖσθαι. τὸ ἑστάναι. τὸ καθῆσθαι. ἅπερ ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ κεῖσθαι. κεῖσθαι δέ ἐστιν, ἡ ποιὰ δὲ θέσις τοῦ σώματος. πάλιν δέ ἐστι τί τὸ ὑποδεδέσθαι. τὸ ὁπλίζεσθαι. τὸ δακτύλιον φορεῖν. τὰ τοιαῦτα ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ ἔχειν. ἔχειν γάρ ἐστιν, οὐσίας περὶ οὐσίαν περίθεσις. πάλιν ἔστι τί τὸ τύπτειν. θερμαίνειν. ψύχειν. τὰ τοιαῦτα ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ ποιεῖν. πάλιν θεασάμενοί τινα λευ-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

καιόμενα, τεμνόμενα, ἀνήγαγον ὑπὸ τὸ πάσχειν, ὅπερ ἐστὶν ἀκολούθημα ὑφ' ἑτέρου. ποι-
εῖν δέ ἐστι τὸ ἐναντίον τούτου. ἔχομεν οὖν δέκα ταύτας κοινότητας. οὐσίαν. ποσόν. ποιόν. πρός τι.
ποῦ. ποτέ. κεῖσθαι. ἔχειν. ποιεῖν. πάσχειν. ἕκαστον οὖν τῶν ὄντων πάντων, ὑπὸ μίαν τούτων
τέτακται τῶν κοινοτήτων. ταύτας δὲ ἐκάλεσαν κατηγορίας, ὡς κατὰ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὰς τούτων
ἀγορευομένας καὶ λεγομένας. περὶ τούτων οὖν τῶν δέκα κατηγοριῶν, ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψε
βιβλίον, καὶ ἐμνήσθη ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν, φωνῶν πέντε τινῶν ἀγνώστων ἡμῖν οὐσῶν τῇ
συνηθείᾳ. γένους. εἴδους. διαφορᾶς. ἰδίου, καὶ συμβεβηκότος. ὁ γοῦν φιλόσοφος Πορφύρι-
ος, φιλανθρώπως ποιῶν ἅμα καὶ φιλοσόφως, ἔγραψε τουτὶ τὸ βιβλίον, διδάσκων ἡμᾶς
τί ποτ' ἐστὶν ἑκάστη φωνή. ἵνα μαθόντες, εὐχερέστερον δυνηθῶμεν παρακολουθεῖν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρι-
στοτέλους λεγομένοις περὶ τῶν κατηγοριῶν. ὁ οὖν τοῦ Πορφυρίου σκοπὸς, οὗτός ἐστιν. ἐπε-
γράφη δὲ τὸ βιβλίον εἰσαγωγή, ἐπειδὴ ὁδός ἐστι πρὸς πᾶσαν φιλοσοφίαν. προηγοῦνται γὰρ τῶν
φιλοσόφων τῶν συγγραμμάτων, αἱ κατηγορίαι. τούτων δὲ, ἡ εἰσαγωγή. ὅπερ δὲ οἱ φιλόσοφοι ἐπὶ πάντων
τῶν ὄντων ἐποίησαν, ἀνήγαγον γὰρ πάντα τὰ ὄντα ὑπὸ τὰς δέκα κοινότητας, καὶ οὐδέν ἐστι τῶν
ὄντων ὃ μὴ πάντως εὑρίσκεται ὑπό τινα τῶν τοιούτων κοινοτήτων ἀναγόμενον, τοῦτο καὶ οἱ γραμ-
ματικοὶ αὐτοὶ τῶν πάντων φωνῶν πεποιήκασι. βουλόμενοι γὰρ τὰς ἀπείρους τῶν φωνῶν ἐπεξελ-
θεῖν καὶ μὴ δυνηθέντες, ἀνήγαγον τὰς μὲν τοιάσδε φωνάς, ἐπί τινα κοινότητα τὴν τοῦ ὀνό-
ματος. τὰς δὲ τοιάσδε, ἐπί τινα κοινότητα τὴν τοῦ ῥήματος. καὶ οὕτως ἐποίησαν τὰ ὀκτὼ
παρ' αὐτοῖς τοῦ λόγου μέρη. οὕτω καὶ ὁ Πορφύριος ἀνήγαγε πᾶσαν σημαντικὴν φωνὴν παρὰ δὲ
τῶν σημαντικῶν τῶν λεγομένων ὑπὸ τὰς πέντε φωνάς, ὑφ' ἃς πᾶσα ἀνάγεται μέρος ἀναγομένη
σημαντικὴ φωνή. εἰς πόσα μὲν οὖν καὶ τίνα τὸ τῆς φιλοσοφίας διαιρεῖται ἕκαστον μέρος,
καὶ τί τὸ ἀποτέλεσμα, ἤδη εἴρηται. δεῖ δὲ ἡμᾶς εἰπεῖν καὶ τὰ πρὸς τῶν φιλοσόφων οὕτω προ-
σαγορευόμενα προλεγόμενα, ἤτοι προτεχνολογούμενα αὐτοῦ παντὸς βιβλίου. ἔστι δὲ
ταῦτα. ὁ σκοπός. τὸ χρήσιμον. τὸ γνήσιον. ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως. ἡ αἰτία τῆς ἐπι-
γραφῆς. ἡ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις. ὁ διδασκαλικὸς τρόπος. καὶ ἡ ὑπὸ τί μέρος ἀναφο-
ρά. ταῦτα δὲ ἐπενόησαν οἱ φιλόσοφοι προλέγειν, οὐχ ὡς περιττόν τι προσεπινοοῦντες
αὐτοῖς, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ προθυμοτέρους ποιεῖν βουλόμενοι τοὺς ἀναγινώσκον-
τας. ἀναγινώσκων γάρ τις, ἐὰν ἀγνοῇ τὸν σκοπὸν τοῦ βιβλίου, ὀκνεῖ καὶ ἀφίησι διὰ μέσου.
καὶ ταὐτὰ πάσχει τοῖς ὁδοιποροῦσιν ἐφ' ἃ μὴ ἴσασι. διὰ τοῦτο οὖν τὸν σκοπὸν λέγουσιν.
οὐ μὴν οὐδὲ ὁ τὸν σκοπὸν ἐγνωκώς, προθύμως ἐγχειρεῖ τῷ ἔργῳ, πρὶν ἂν καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ
χρήσιμον μάθοι. ὥστε εἰκότως καὶ τὸ χρήσιμον λέγουσιν. ἔτι δὲ καὶ ταῦτα μαθόντες, ἀπιστοῦ-
μεν εἰ χρήσιμόν ἐστι, πρὶν γνῶμεν εἰ γνήσιόν ἐστι τοῦ ἐπιγεγραμμένου τὸ βιβλίον, ὃν ἴσμεν ἔνδοξον
ὄντα. οἷον, τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ Πλάτωνος. ἐκείνους γὰρ ὑπολαμβάνομεν χρήσιμα πάντα εἰρηκέ-
ναι. διὰ τοῦτο οὖν καὶ τὸ γνήσιον λέγομεν. ἐκ δὲ τῆς τοῦ γνησίου γνώσεως, ἀνακύπτει καὶ ἡ περὶ τάξε-
ως ζήτησις. πότερον, αὐτὸ δεῖ πρῶτον τετάχθαι, ἢ ὕστερον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν τάξιν
λέγουσι. τὴν δὲ ἐπιγραφὴν λέγουσιν, ἐπειδὴ ὡς ἐν συντόμῳ τὸν σκοπὸν περιέχει. ἔτι δὲ καὶ τὸ
ὑπὸ ποῖον μέρος ἀνάγεται τῆς φιλοσοφίας, διὰ τὸ εἰδέναι ποῦ μάλιστα συντελεῖ. δεδειγμέ-
νον δὲ τίνος ἕνεκα ταῦτα προλέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, καιρὸς ἤδη καὶ ἡμᾶς λέγειν τὰ προλεγό-

μένα τοῦ βιβλίου. ἔστι δὲ σκοπὸς ἐν ταύτῃ τῷ Πορφυρίῳ περὶ πέντε τινῶν εἰπεῖν φωνῶν, ὑφ' ἃς ἀνάγεται τὰ ὄντα πάντα. ἤγουν ἐν τοῖς οὖσι πᾶσι θεωρεῖται. ἔστι δὲ ταῦτα. γένος. εἶδος. διαφορά. ἴδιον. καὶ συμβεβηκός. χρήσιμον δὲ ἐστι τὸ βιβλίον εἰς πᾶσαν φιλοσοφίαν. διδάσκει γὰρ ἡμᾶς τὰ καθ' αὑτὰ προσόντα τοῖς εἴδεσιν, ἅπερ αὐτῶν ἐστιν αἴτια τῆς συστάσεως. ἐκ δὲ τῶν αἰτίων τῆς συστάσεως, τὰς ἀποδείξεις λαμβάνομεν. ὥστε ἀπόδειξιν διδάσκει, καὶ πρὸς πᾶσαν φιλοσοφίαν χρήσιμον. διὰ γὰρ τῆς ἀποδείξεως, τὰ τέλη αὐτῆς γινώσκομεν. τὸ δὲ γνήσιον, δηλοῖ μὲν καὶ ἡ φράσις σαφὴς οὖσα, καὶ τὸ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ βιβλίοις τῶν ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ θεωρημάτων μεμνῆσθαι. ἔτι δὲ καὶ τὸ προσφωνεῖν αὐτὸ Χρυσαορίῳ. τούτῳ γὰρ καὶ ἄλλα τινὰ προσφωνήσας βιβλία, καὶ τοῦτο προσφωνεῖ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. διδάσκαλος ὢν τοῦ Χρυσαορίου. καὶ ἐκζητουμένου αὐτῷ τὰ μαθήματα, ἐδέησεν ἱστορῆσαι τὸ πῦρ τῆς Αἴτνης, καὶ ἐξεδήμησε. τούτῳ τῷ χρόνῳ εὑρίσκει ὁ Χρυσαόριος τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας. καὶ οὐδὲ ὅλως παρηκολούθει ἐγκύπτων. δηλοῖ οὖν τῷ Πορφυρίῳ ἐκεῖ ὄντι γράψας τὸ συμβάν. καὶ εἰ μὲν ἱστόρησε τὸ πῦρ, ἐλθεῖν. εἰ δὲ μὴ ἱστόρησεν, εἰσαγωγήν τινα γράψαι, δι' ἧς ἂν μέλλοι παρακολουθεῖν τῷ βιβλίῳ. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Πορφύριος οὐκ ἠδύνατο τέως ὑποστρέψαι, γράφει αὐτῷ τὸ βιβλίον τοῦτο, ἐκ τῶν εἰρημένων τῷ Πλάτωνι καὶ τούτοις συλλέξας σχεδὸν, καὶ δι' αὐτῶν τῶν ῥημάτων ἐκείνων. καὶ ἐκ τούτου μὲν, δῆλον ὅτι γνήσιον τοῦ Πορφυρίου τὸ βιβλίον. πρῶτον δὲ ἐστι τῇ τάξει. εἰ γὰρ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας εἰσάγει, αἱ περὶ τῶν ἁπλῶν εἰσὶ φωνῶν, αὗται δὲ τῆς λογικῆς ἀρχαὶ, δῆλον ὅτι πρῶτον τῇ τάξει ἐστὶ τῆς λογικῆς. εἰκότως οὖν πρὸ αὐτῆς τέτακται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τάξεως. εἰσαγωγὴ δὲ ἐπιγέγραπται. καὶ ἀποροῦσί τινες, διὰ τί ἀπροσδιορίστως ἐπέγραψεν εἰσαγωγή. ἄδηλον γάρ. πότερον, γραμματικῆς, ἢ ῥητορικῆς, ἢ λογικῆς. φαμὲν οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τὰ ὑπερέχοντα τῶν πραγμάτων, ἀορίστως εἰώθαμεν σημαίνειν. ὥσπερ ὅτε τὸν Ὅμηρον βουλόμεθα σημᾶναι, ὁ ποιητὴς λέγομεν κατ' ἐξοχήν. τί οὖν ἐκώλυε τὸν βουλόμενον τὴν φιλοσοφίαν σημᾶναι, ἀορίστως κατ' ἐξοχὴν σημᾶναι. ἔπειτα δὲ καὶ τοῦτο φαμέν. ἡ εἰσαγωγὴ, τέχνης ἢ ἐπιστήμης ἐστὶν εἰσαγωγὴ ἀναμφισβητήτως. ἡ δὲ φιλοσοφία, τέχνη ἐστὶ τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. πῶς οὖν εἰς ταύτην ἡμᾶς μέλλων εἰσάγειν, καὶ διὰ μέσης ταύτης εἰς ἁπάσας τὰς τέχνας εἴπερ ἀληθὴς ἐκεῖνος ὁ ὅρος, ἔμελλε μάλιστα τινὸς τέχνης εἰσαγωγὴν τὸ βιβλίον ἐπιγράφειν. τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς.

Ἰστέον δὲ ὅτι διῄρηται τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἰς τρία. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει, διδάσκει περὶ τῶν εἰρημένων πέντε φωνῶν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, συμπλέκει αὐτὰς κατὰ δύο. καὶ διδάσκει τί κοινὸν αὐταῖς, καὶ τί ἴδιον. οἷον, τί κοινὸν γένει, καὶ τί εἴδει, καὶ τί ἰδίῳ, καὶ τί διαφορᾷ, καὶ τί συμβεβηκότι. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, διδάσκει τίνα πάσαις ἅμα κοινά ἐστι. πρὸ δὲ τούτων, ἐν τῷ προοιμίῳ τόν σκοπόν τε προανακρούεται τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ χρήσιμον διδάσκει, καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας, ὅτι ἁπλούστερός τε καὶ εἰσαγωγικώτερος ἔσται. ἐπεὶ δὲ τὸ λογικὸν ὄργανον ἀνάγεται τῆς φιλοσοφίας, τὸ προκείμενον βιβλίον. διδάσκει γὰρ τὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποδείξεως συντελοῦντα, ἥτις ἐστὶ γένει συλλογισμός. ὃς εἶδος ἐστὶ τοῦ συνθέτου λόγου. ὃς πάλιν γένει ἐστὶ λόγος. ἔπειτα δὲ, καὶ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας εἰσάγει, αἳ τῆς λογικῆς. ἡ δὲ λογικὴ, οὐ μέρος τῆς φιλοσοφίας, ἀλλ' ὄργανον, ὡς ἐν ἑτέροις δείξομεν. Ὄντος ἀναγκαίου Χρυσαόριε. Πάντα τὰ ὄντα αὐ-

τρόφως ἐφίεται τοῦ ἀγαθοῦ, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ ὄντος τὰ πάντα μετὰ τοῦ εἶναι ἔχει τὸ ἀγαθόν. πάντα οὖν πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ὡς οἰκεῖον ἀγαθὸν ἀνατείνεται, καὶ σπεύδουσι τῶν ὄντων ἕκαστον, μετέχον ἐκείνου κατὰ τὰ οἰκεῖα μέτρα. οὐδεὶς οὖν κακοῦ ἐφίεται. ἀλλὰ καὶ οἱ τούτου ἐφιέμενοι, ὡς ἀγαθοῦ αὐτοῦ ὀρέγονται. ἡνίκα γοῦν βούλεταί τις τινὰ ἐπί τι προτρέψασθαι, τὸ ἐκ τούτου ἀγαθὸν ἀναφαίνει, ὡς ἐκ τούτου ἐφελκύσειν αὐτόν. τοῦτο γοῦν ὁ φιλόσοφος πορφύριος ποιεῖ. βουλόμενος γὰρ τοὺς εἰσαγομένους προτρέψασθαι ἐπὶ τὴν τοῦ βιβλίου ἀνάγνωσιν, τὸ ἐκ τούτου ἐσόμενον ἀγαθὸν μηνύει κατ᾽ ἀρχάς. ἐπειδὴ δὲ διττόν ἐστι τὸ ἀγαθόν, τὸ μὲν, ὡς τέλος, οἷον εἴπωμεν ἀγαθὸν τὴν ὑγείαν, τὸ δὲ, ὡς πρὸς τέλος, οἷον εἴπωμεν τὸ φλεβοτομεῖν ἀγαθόν, οὐ καθ᾽ αὑτὸ, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑγείαν. τὸ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα οὐ κυρίως λέγεται ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ ὡς πρὸς μεῖζον ἀγαθὸν ἀναφερόμενον. λέγει γὰρ εἰ μέλλει ὑγιαίνειν, ἀνάγκη φλεβοτομεῖσθαι. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν ἀναγκαίου, ἐπειδὴ ὡς πρός τι τέλος ἄλλο ἀναφέρεται τὸ βιβλίον, τὰς κατηγορίας. καὶ οὐκέτι ἐστὶν ἀγαθὸν ὡς τέλος, ἀλλ᾽ ὡς πρὸς ἄλλο συμβαλλόμενον. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀναγκαῖον ἐνταῦθα λέγει τὸ βιβλίον, ὡς πρὸς μεῖζον ἀγαθὸν αὐτὸ ἀνάγον. καὶ ἤτοι ὡς χρήσιμον, ἢ ὡς καθ᾽ αὑτὸ ἀναγκαῖον. καὶ χωρὶς αὐτοῦ, τὰ ἄλλα μὴ δύνασθαι τῶν φιλοσόφων ἀναλέγεσθαι συγγράμματα. ἰστέον γὰρ ὅτι οἱ φιλόσοφοι, τὸ ἀναγκαῖον διχῶς λέγουσιν. ἀναγκαῖον γὰρ λέγουσιν, ἢ τὸ χρήσιμον, ἢ τὸ ἀντιδιαιρούμενον τῷ ἐνδεχομένῳ. καὶ χρήσιμον μὲν λέγουσι, τὸ συμβαλλόμενον εἴς τι. οἷον, τὸ ὑποδέεσθαι. τὸ ἐνδύεσθαι. συμβάλλεται γὰρ εἰς τὸ ἧττον διαφθείρεσθαι τὰ σώματα. καὶ διὰ τοῦτο διαρκεῖν εἰς πλείονα χρόνον. λέγεται δὲ ἀναγκαῖον ὡς εἶπεν, καὶ τὸ τῷ ἐνδεχομένῳ ἀντιδιαιρούμενον. οὗτινος χωρὶς, τὸ ὑποκείμενον ἀδύνατον εἶναι. οἷον, ἀνάγκη τὰ ζῷα τὰ ἔχοντα πνεύμονα ἀναπνεῖν πάντως ἵνα ζῶσιν. ἀναγκαῖον οὖν τι χρῆμα ἡ ἀναπνοή. χωρὶς γὰρ ταύτης, ἀδύνατον ζῆν τὰ ἔχοντα πνεύμονα ζῷα. ἀναγκαῖον οὖν λέγεται τοῦτο εἶναι τὸ βιβλίον, ἢ κατὰ τὸ πρότερον, ἢ κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον. καί φαμεν. οὐχὶ κατὰ τὸ δεύτερον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον. καὶ γὰρ πρὶν γενέσθαι τὸν πορφύριον, οὐκ ἠγνόουν τὸ τί δηλοῦσιν αἱ τῶν φιλοσόφων πραγματεῖαι. δῆλον οὖν ὡς χρήσιμον καὶ εὐμαρῆ ποιοῦν τὴν ἐκείνων νόησιν, οὕτως ἀναγκαῖον εἶναι λέγεται. μήποτε δὲ δύναται καὶ κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον, ἀναγκαῖον λέγεσθαι. οὐ χωρὶς, ἐκεῖνα νοηθῆναι ἀδύνατον. οὐχὶ ἔξω αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος νοούντων ἡμῶν τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλ᾽ ἔξω αὐτῆς τῆς τῶν εἰρημένων πέντε φωνῶν θεωρίας. ἄνευ γὰρ τῆς τούτων γνώσεως, τὰ ἄλλα ἀκριβῶς γνωσθῆναι ἀδύνατον. ὅθεν καὶ ὁ πορφύριος οὐκ εἶπεν ἀναγκαίου ὄντος τούτου τοῦ συγγράμματος, ἀλλ᾽ ἀναγκαίας οὔσης τῆς τούτων θεωρίας. καὶ γὰρ πρὶν τὸν πορφύριον περὶ τούτων γράψαι, ἀναγκαία ἦν ἡ περὶ αὐτῶν θεωρία εἰς τὴν τῶν φιλοσόφων θεωρημάτων νόησιν. καὶ ἄνευ ταύτης, ἐκεῖνα νοηθῆναι ἀδύνατον. τοσοῦτον οὖν τὸ ἐκ τοῦ προκειμένου βιβλίου γέγονε χρήσιμον. ὅτι τὰ σποράδην παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις εἰρημένα συνήγαγε, καὶ εὐμαρεστέραν ἡμῖν καὶ σύντομον τὴν περὶ αὐτῶν θεωρίαν ἐποιήσατο. ὅθεν οὐδὲ ὁ πορφύριος ἰδιοποιεῖται τὴν εὕρεσιν τῆς περὶ αὐτῶν θεωρίας, ἀλλὰ τὰ παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις φησὶν ἐπελθεῖν πειράσομαι. ἰστέον δὲ ὅτι εὐθὺς ἐν προοιμίοις, περὶ ὧν τοῦ διαλέγεται. λέγει γὰρ τίς ἡ πρόθεσις τοῦ συγγράμματος, ὅτι περὶ τῶν πέντε φωνῶν ἐκείνων βούλεται διαλεχθῆναι. καὶ τί τὸ χρήσιμον, ὅτι χρησιμεύει οὐ μόνον εἰς τὰς ἀριστοτέλους κατηγορίας,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς πᾶσαν εὑρετικὴν μέθοδον φιλοσοφίας. καὶ τίνι κέχρηται τρό-
πῳ διδασκαλίας, ὅτι σαφεῖ καὶ πρέποντι εἰσαγομένων ἀκοαῖς. οὔτε γὰρ μείζονα κατὰ τοὺς
εἰσαγομένους θεωρήματα διδάσκει, οὔτε εἰς μῆκος ἐκτείνει τὸ σύγγραμμα, οὔτε ἀσα-
φεῖ τῇ λέξει κέχρηται, ἵνα διὰ τούτων προτρέψηται τοὺς νέους εἰς τὴν τοῦ βιβλίου ἐκ-
λογήν. ὁ δὲ καὶ σύνδεσμος, δηλοῖ ἡμῖν ὡς οὐ μόνον εἰς τὴν τῶν κατηγοριῶν διδασκαλίαν
συμβάλλεται τὸ βιβλίον, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν φιλοσοφίαν. ἄλλως τε καὶ εἰς τὴν τῶν παρὰ
ἀριστοτέλει κατηγοριῶν εἴδησιν, ἐπειδὴ συμβάλλεται τὸ βιβλίον, οὐ μόνον εἰς τὴν διδασκα-
λίαν τῶν παρὰ ἀριστοτέλει κατηγοριῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας κατηγορίας. εἰδέναι δὲ χρή,
ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀριστοτέλους ἑταίρων, κατὰ ζῆλον τοῦ διδασκάλου ἔγραψαν κα-
τηγορίας. καὶ περὶ ἑρμηνείας. καὶ ἀναλυτικά. συμβάλλεται οὖν τὸ βιβλίον τοῦτο, οὐ μόνον εἰς
τὰς ἀριστοτέλους κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀρχύτου, καὶ εἰς πάσας τὰς τῶν φιλοσόφων
πραγματείας. ἀποροῦσι δέ τινες εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, εἰς τὸ ὄντος ἀναγκαίου. ἄλογον μέν, καὶ
οὐκ ἀκόλουθον ἀπορίαν. πλὴν καλῶς ἔχουσαν εἰρῆσθαι διὰ τὴν τῶν ἐπιλύσεων θεω-
ρίαν, γλαφυρωτέραν καὶ ὠφέλιμον οὖσαν. ἀποροῦσιν οὖν οὕτως. τοῦ ὄντος τὸ μέν, ἐστὶν
ἀναγκαῖον. τὸ δέ, ἐνδεχόμενον. τὸ δέ, ὑπάρχον. ἀναγκαῖον μὲν οὖν ἐστι, τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ
ἐξ ἀνάγκης ὄν. οἷον, τοῦ ἡλίου ὑπὲρ γῆν ὄντος, ἡμέρα ἐστίν. ἐνδεχόμενον δέ, τὸ δυνάμει ἔχον
τὴν τῶν δύο ἀντικειμένων ὕπαρξιν. οἷον, τὴν τοῦ ἀναγνῶναι, καὶ τὴν τοῦ μὴ ἀναγνῶναι. οὔπω δὲ
οὐδ' ἕτερον ὄν, ἀλλ' ἐν τῷ δυνάμει μόνον εἶναι θεωρούμενον. ὑπάρχον δέ ἐστι, τὸ εἰς ἐνέργειαν
προαχθέν, καὶ ἐνεστὸς ἐνδεχόμενον. τούτων τοίνυν τὸ ὄν, οὐκ ἔστιν ἐπίσης. οὐ γὰρ ἀντιστρέ-
φει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθίαν, ὡς τὸ ἴδιον καὶ ὁ ὅρος, κατηγορούμενα ἀλλήλοις καὶ ὑπο-
κείμενα. δύο γὰρ ταῦτα ἐξισάζει. τοῖς τε ὑποκειμένοις κατηγορούμενα, καὶ τοῖς κατηγο-
ρουμένοις ὑποκείμενα. τό, τε ἴδιον, καὶ ὁ ὅρος. ποῖον δέ ἐστι κατηγορούμενον, καὶ ποῖον
ὑποκείμενον. ὑποκείμενον μέν, ἐν ᾧ τὸ ἄρθρον πρόσκειται. κατηγορούμενον δέ, ἐν ᾧ τὸ ἐστίν, ἢ δυνά-
μει ἢ ἐνεργείᾳ συνέζευκται. τῶν γὰρ κατηγορουμένων ἢ ὀνομάτων ἢ ῥημάτων ὄντων, τοῖς μὲν
ὀνόμασιν, ἐνεργείᾳ συνέζευκται ἡ φωνή. τοῖς δὲ ῥήμασι, δυνάμει. οἷον, ἐὰν εἴπω ὁ ἄν-
θρωπος, ὑποκείμενον εἶπον. ἐὰν δὲ προσθῶ ζῷόν ἐστι, κατηγορούμενον εἶπον. τὸ οὖν ὂν
ἐπίσης οὐκ ἐστίν, οὔτε κατηγορούμενον, οὔτε ὑποκείμενον τῷ ἀναγκαίῳ, ἢ τῷ ἐνδεχομένῳ, ἢ
τῷ ὑπάρχοντι, ἀλλ' ἐπὶ πλέον. οὐ γὰρ ἀντιστρέφει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθίαν. πᾶν
μὲν γὰρ εἴ τι ἐστὶν ἀναγκαῖον, ἢ ἐνδεχόμενον, ἢ ὑπάρχον, τοῦτο καὶ ὄν ἐστιν. οὐκέτι δὲ εἴ τι ἐστὶν ὄν,
τοῦτο πάντως ἢ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἢ ἐνδεχόμενον, ἢ ὑπάρχον. ἀλλ' ὅτι ἂν τούτων ἕν τι ᾖ, τὰ
ἄλλα οὐκ ἐστίν. οἷον, ἐὰν ἐνδεχόμενον ᾖ, οὔτε ἀναγκαῖόν ἐστιν, οὔτε ὑπάρχον. εἰ τοίνυν οὐκ ἀντιστρέ-
φει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθίαν τὸ ὄν, ἐπὶ πλέον ἄρα ἐστὶ τοῦ τε ἀναγκαίου, καὶ τοῦ ἐν-
δεχομένου, καὶ τοῦ ὑπάρχοντος. τί δήποτε οὖν ὁ πορφύριος πάσης κατηγορίας, ἢ ἐπὶ
πλέον, ἢ ἐπίσης βουλόμενος εἶναι τῶν ὑποκειμένων, οὐδέποτε δὲ ἐπ' ἔλαττον, αὐτὸς τὸ
ἀναγκαῖον ἐπ' ἔλαττον ὄν, τοῦ ἐπὶ πλέον κατηγόρησε. λέγω δὴ τοῦ ὄντος. εἰπών, ὄντος
ἀναγκαίου. φαμὲν οὖν ὅτι ἀληθὲς μέν ἐστι, τὸ μὴ ἐπ' ἔλαττον τῶν ἐπὶ πλέον κατηγο-
ρεῖσθαι. τὸ μέντοι ὄν, οὐκ ἔστιν ἐπὶ πλέον τοῦ ἀναγκαίου. κυρίως γὰρ ἐκεῖνα ἐστὶν ἐπι-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

πλέον ὀνόματα, ὅσα κατὰ πολλῶν κατηγορούμενα, καὶ ἐν πολλοῖς ἔχοντα ὑπόστασιν, εἴ τι πρᾶγμα ἐστὶ καὶ ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχει ἀλλὰ καθ' αὑτὰ θεωρούμενα, ὡς τὸ ζῷον. κατηγορεῖται γὰρ καὶ κατὰ κυνὸς, καὶ κατὰ ἀνθρώπου. καὶ κατὰ ἵππου. καὶ ἔχει μὲν καὶ ἐν τούτοις ὑπόστασιν. καὶ οὐσίαν μέντοι ἰδίαν ἔχει αὐτὸ καθ' αὑτὸ νοούμενον. ὁριζόμεθα οὖν τὸ ζῷον, οὐσίαν εἶναι αὐτὸ λέγοντες, αἰσθητικὴν ἔμψυχον. ἐπεὶ ὅσα μὴ ἔχει ὑπόστασιν ἰδίαν, ἀλλ' εἰσὶ φωναὶ ὁμώνυμοι, ὡς ὁ κύων, καὶ ὁ Αἴας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ἔστιν ἐπὶ πλέον. ψιλαὶ γάρ εἰσι φωναὶ, καὶ οὐ πράγματα. τὸ δὲ ἐπὶ πλέον τινὸς εἶναί τι, δεῖ πρότερον αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἶναι, εἶτα ἐπὶ πλέον ἑτέρων εἶναι. τὸ οὖν ὂν ἐπειδὴ οὐκ ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλ' ὀνόματος μόνου ἐστὶν ἐν τούτοις κοινωνία, τῷ τε ἀναγκαίῳ, καὶ τῷ ἐνδεχομένῳ, καὶ τῷ ὑπάρχοντι, οὐκ ἔστιν οὐδενὸς αὐτῶν ἐπὶ πλέον. φωνὴ γάρ ἐστι ψιλή. ἔπειτα δὲ εἰ ἐπὶ πλέον λέγουσιν εἶναι τὸ ὂν, ὡς γένος αὐτὸ πάντως ἀξιοῦσιν εἶναι ἐπὶ πλέον. τὸ δὲ γένος τεμνόμενον κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὰ εἴδη ποιεῖ ὑφεστάναι. καὶ πάντως οὐδενός. οὔτε προτερεύοντος, οὔτε ὑστεροῦντος. ἀνάγκη οὖν αὐτοὺς ὁμολογεῖν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γίνεσθαι τό, τε ἀναγκαῖον, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ τὸ ὑπάρχον. ὅπερ ἄτοπον. τὸ μὲν γὰρ ἀναγκαῖον, τὸ ἀεὶ ἔχει. τὸ δὲ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ὑπάρχον, τὸ ποτέ. οὐκ ἄρα γένος τὸ ὂν τῶν εἰρημένων. οὐδ' ἄρα ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ πλέον. ἔστι γὰρ τὸ ὂν, φωνὴ ὁμώνυμος καὶ οὐ γένος. οὐ δὲ φύσις τις ἀφωρισμένη καὶ κεχωρισμένη ἑκάστῳ τῶν κατὰ μέρος ὑπάρχουσα, ὡς τὰ γένη ἐστίν. ἄλλως τε δὲ, ἅπαντα τὰ πράγματα, ἢ ἀπροσδιορίστως λέγομεν, ἢ μετὰ προσδιορισμοῦ. προσδιορισμοὶ δέ εἰσι, τέσσαρες. πᾶς. τίς. οὐ πᾶς. οὐδείς. καί φασιν αὐτοὺς εἰρῆσθαι προσδιορισμοὺς, διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν ὁρίζειν τὴν διαλεγομένου. εἴτε περὶ καθόλου ὁρίζεται τινὸς, εἴτε περὶ μερικοῦ. ἐὰν μὲν γὰρ εἴπῃ πᾶς, καθόλου ἐστίν. ἐὰν δὲ τίς, μερικόν. τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ δέδεικται τοῖς φιλοσόφοις ἅπασιν, ὅτι τὸ ἀπροσδιορίστως τι λέγειν, ἰσοδυναμεῖ τῷ μετὰ προσδιορισμοῦ μερικοῦ, τῷ τίς. τὸ γὰρ τὶς ἄνθρωπος ἦλθεν, ταὐτόν ἐστι τῷ ἄνθρωπος ἦλθεν. εἰ τοίνυν οὕτως ἔχει, καὶ ὁ Πορφύριος ἄρα ἀπροσδιορίστως εἰρηκὼς ὄντος ἀναγκαίου, καὶ μὴ προσθεὶς παντὸς, μερικὸν ἔλαβε τὸ ὂν, ὡσανεὶ ἔλεγε τὶ ὂν ἀναγκαῖόν ἐστι. μερικὸν δὲ ὂν, ἐπ' ἴσης ἐστὶ τῷ ἀναγκαίῳ, ὡς καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν. ὥστε εἰ καὶ μὴ φωνὴ ψιλὴ τὸ ὂν ἦν, ἀλλὰ πρᾶγμα ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχον, ὡς τὸ ζῷον, οὐ κακῶς κατηγόρησε τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ὄντος, ἀπροσδιορίστως αὐτοῦ κατηγορήσας. ἔτι δὲ, ὅτε μὲν τὰ πράγματα βουλόμεθα σημαίνειν, κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν αὐτὰ σημαίνομεν λέγοντες, ὁ ἄνθρωπος. ὁ ἵππος. ὁ βοῦς. ὅτε δὲ μέρος τι τῶν πραγμάτων, ἢ περὶ τὰ πράγματα τι ὑπάρχον, διὰ τῆς γενικῆς σημαίνομεν. οἷον, ἐὰν εἴπωμεν τοῦ Σωκράτους, ἢ τῶν μερῶν αὐτοῦ τι σημαίνομεν, ὡς τὴν χεῖρα ἢ τὴν κεφαλὴν, ἢ τῶν περὶ αὐτόν τι. οἷον, τὸν οἶκον, ἢ τὸ βιβλίον. ὁ οὖν Πορφύριος εἰ μὲν εἰρήκει τὸ ὂν ἀναγκαῖον ἐστὶ διὰ τῆς εὐθείας, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἔμελλε σημαίνειν. καὶ οὕτως ἂν ἴσως ἔδοξε τὸ τοῦ ὅλου μέρος κατηγορεῖν. ἐπειδὴ δὲ ὄντος εἶπε διὰ τῆς γενικῆς, ἀνάγκη δήπου ἢ μέρος τοῦ πράγματος, ἢ τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα τι δηλοῦν. μέρους δέ τινος τῶν περὶ τὸ ὂν ἐπ' ἴσης ἐστὶ τὸ ἀναγκαῖον, ὡς ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἐστί τινος ζῴου. καὶ ἡ χεὶρ ἐπ' ἴσης ἐστί τινος τῶν τοῦ ἀνθρώπου. καὶ κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον, εἰ καὶ ἰδίαν ὑπό-

στασιν ἔχειν λέγει τις τὸ ὄν, οὐ καλῶς κατηγόρησε τοῦ ὄντος τὸ ἀναγκαῖον ὁ Πορφύριος, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο δεδώκαμεν. κατὰ γὰρ τοῦ ἴσου, τὸ ἴσον κατηγόρησεν. ἔτι μέντοι καὶ κατ' ἄλλον λόγον δείκνυται, μὴ ὂν γένος τὸ ὄν. μήτε τῶν προειρημένων εἰδῶν, τουτέστι ἀναγκαίου, καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, καὶ τοῦ ὑπάρχοντος, μήτε τῆς οὐσίας τε καὶ τοῦ συμβεβηκότος, καὶ τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. ἐν οἷς γὰρ πρῶτόν τι καὶ δεύτερον, τούτων τὸ κοινῶς κατηγορούμενον γένος οὐκ ἔστι. τὸ γὰρ γένος, τῶν εἰδῶν ἐστι γένος. τὰ δὲ εἴδη, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑφίσταται, καὶ ἐν ἑαυτοῖς ἕκαστον ἔχει τὸ εἶναι, οὐκ ἐν ἀλλήλοις. εἰ δὲ καὶ τὸ συμβεβηκὸς δεύτερόν ἐστι τῆς οὐσίας, καὶ ἐν ἐκείνῃ ἔχει τὸ εἶναι καὶ τὸ ὑπάρχειν, δεύτερόν ἐστι τοῦ ἐνδεχομένου, καὶ ἐν ἐκείνῳ ἔχει τὸ εἶναι. ὁμωνύμως ἄρα κατὰ τούτων, ἀλλ' οὐ συνωνύμως τὸ ὂν κατηγορηθήσεται. οὐ γάρ ἐστι γένος. ἐπειδὴ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ἐν τούτοις φαίνεται, πόθεν δῆλον ὅτι τὸ συμβεβηκὸς ἐν τῇ οὐσίᾳ ἔχει τὸ εἶναι, καὶ ἐν τῷ ἐνδεχομένῳ τὸ ὑπάρχον, ἀλλ' οὐκ ἐν αὐτοῖς. ὅτι ἀναιρουμένης τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, συναναιρεῖται τὸ συμβεβηκὸς καὶ τὸ ὑπάρχον. εἰ δὲ ἦν εἴδη ἐκ τοῦ ὄντος ἀντιδιῃρημένα, καὶ μὴ ἐν ἐκείνοις εἶχε τὸ εἶναι, οὐκ ἂν τούτων τῶν εἰδῶν ἀναιρουμένων, οἷον τῆς οὐσίας, καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, συναναιρεῖται τὸ ἕτερον. οὐ γὰρ εἴ τι εἶδος φθαρείη τοῦ ζῴου, οἷον, κύων, ἢ ἵππος, συναναιρεῖ καὶ τὰ ἕτερα εἴδη. οἷον, ἀνθρώπου, ἢ βοῦν, ἢ κάμηλον, ἢ ἄλλο τι τῶν λοιπῶν εἰδῶν. κατὰ τοσούτους τοὺς τρόπους, καὶ τὸ τῆς ἀπορίας ἄλογον δέδεικται, καὶ τὸ τῶν λύσεων γλαφυρόν. τινὲς πάλιν ἀπιδύνται τὴν ἀρχὴν ὡς κακῶς ἔχουσαν, καί φασιν. εἰ γὰρ τὸ ὂν τῶν ὁμωνύμων ἐστί, τὸ δὲ ὁμώνυμον ἀόριστον, τὸ ὂν ἄρα ἀόριστον. οὐ δεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ ἀορίστου ποιεῖσθαι. φαμὲν οὖν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον τὸ ὄν, ἀλλ' ὡς ἀφ' ἑνὸς μέν. ὡς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς, ἰατρικὸν βιβλίον. ἰατρικὸν ἐργαλεῖον. πρὸς ἓν δὲ βλέποντα, τὸ ἰατρικὸν ἐργαλεῖον, καὶ τὸ ἰατρικὸν φάρμακον, τὴν ὑγείαν. τί δὲ ἐστὶ τὸ ἀφ' ἑνός, ἐν ταῖς κατηγορίαις εἰσόμεθα. καὶ διὰ τί τὸ ὂν τοῦ ἀναγκαίου προέταξε. λέγομεν οὖν ὅτι διὰ τρεῖς αἰτίας. πρῶτον μὲν ὡς καθολικώτερον τὸ ὂν προέταξε. κατὰ δεύτερον δέ, διὰ τὸ εὐφραδές. εἰ γὰρ εἶπεν ἀναγκαίου ὄντος, οὐχ οὕτως ἔμελλεν εἶναι ἡ φράσις εὔφωνος, ἔχουσα τὸ κεχηνός. κατὰ δὲ τρίτην αἰτίαν, ἵνα ἀπὸ τῶν γενικωτάτων ἀρχώμεθα. οὕτως οὖν ἀπὸ γενικωτάτων ἄρξασθαι βουλόμενος ὁ Πορφύριος, τὸ ὂν προέταξε. Διατί δὲ οὐκ εἶπε δικαίου ἢ ἀγαθοῦ, ἢ χρησίμου, ἀλλ' ἀναγκαίου. ῥητέον οὖν ὅτι ἀπό τινος διαιρέσεως. ἰστέον δὲ ὅτι τὰ δύο ταῦτα, ἀλλήλοις παρακείμενα εἰσί, τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ χρήσιμον. τὸ δὲ χρήσιμον, τέμνεται εἰς δύο. εἰς τὸ ὁμώνυμον τῷ γένει χρήσιμον, καὶ εἰς τὸ ἀναγκαῖον. καὶ ἀγαθὸν μέν ἐστι, τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετόν. οἷον, ἡ εὐδαιμονία. ἡ εὐσέβεια. χρήσιμον δέ, τὸ ἀντιδιαστελλόμενον τῷ ἀναγκαίῳ. ὅπερ οὔτε παρὸν σώζει, οὔτε ἀπὸν φθείρει, ὡς ἡ τοιάδε ἐσθής. ἀναγκαῖον δέ, ὃ παρὸν σώζει, καὶ ἀπὸν φθείρει, ὡς ἡ ἀναπνοή. πάλιν δὲ τὸ ἀναγκαῖον διττόν. ἢ τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετόν, ὅπερ οὐδὲν τοῦ ἀγαθοῦ διαφέρει. οἷον, ἡ εὐδαιμονία. ἡ ὑγεία. ἢ τὸ δι' ἄλλο αἱρετόν, ὡς τὸ φλεβοτομεῖν. καὶ τὸ φάρμακον. κατ' οὖν τὸ πρῶτον σημαινόμενον, ἡ τῶν πέντε φωνῶν γνῶσις ἀναγκαία, διὰ τὸ συμβάλλεσθαι ἡμῖν εἰς τὰς κατηγορίας, καὶ εἰς τὴν λογικὴν μέθοδον. τοῦτο δὲ τὸ ἀναγκαῖον, ἑξαχῶς λέγεται. λέγεται ἀναγκαῖον ἡ ὕλη. λέγεται ἀναγκαῖοι, καὶ τὸ λογικὸν τῷ ἀνθρώπῳ.

λέγεται ἀναγκαῖον, καὶ τὸ δι' αὐτὸ μὲν φευκτὸν, δι' ἕτερον δὲ αἱρετόν. λέγεται ἀναγκαῖον, καὶ τὸ
δι' αὐτὸ αἱρετόν. λέγεται πάλιν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ δι' ἑαυτὸ μὲν οὔτε αἱρετὸν, οὔτε φευκτὸν,
δι' ἄλλο δὲ αἱρετὸν, ὥς τινα τῶν φαρμάκων. καὶ τὸ δι' ἑαυτὸ καὶ δι' ἄλλο αἱρετόν. κατὰ τοῦτο οὖν
τὸ τελευταῖον σημαινόμενον, τοῦ ἀναγκαίου ἐστὶ τὸ παρὸν σύγγραμμα ἀναγκαῖον, διὰ τὸ δι'
ἑαυτὸ καὶ δι' ἄλλο ἀναγκαῖον εἶναι. Οὕτως ἀναγκαίου χρυσαόριε καὶ εἰς τὴν τῶν παρὰ ἀρι-
στοτέλει κατηγοριῶν διδασκαλίαν, τοῦ γνῶναι τί γένος, καὶ τί διαφορά. τί τε εἶδος, καὶ τί
ἴδιον, καὶ τί συμβεβηκός. Ὁ γὰρ ἀριστοτέλης ἐν ταῖς κατηγορίαις περὶ γενικωτάτων φω-
νῶν διαλέγεται. καὶ διαφοραῖς αὐτὰς χωρίζει καὶ ἰδίοις. εἰ οὖν ἐκεῖ περὶ γενῶν καὶ διαφορῶν
καὶ ἰδίων ὁ ἀριστοτέλης διαλέγεται, τὸ ἄρα γνῶναι τί ἐστι γένος, καὶ τί διαφορὰ, καὶ τί ἴδιον,
καὶ τί εἶδος, χρήσιμον πρὸς εὐχερεστέραν ἐκείνων κατάληψιν. κέχρηται δὲ τῷ καὶ συν-
δέσμῳ, ἐπειδὴ οὐ μόνον εἰς τὰς κατηγορίας ἐστὶ χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ [illegible] αὐτὸς
λέγει. Τινὲς δέ φασιν αὐτὸν εἰρηκέναι καὶ εἰς τὰς ἀριστοτέλους κατηγορίας, ὡς καὶ εἰς τὰς
ἀρχύτου, χρησιμευούσης τῆς τούτων τῶν πέντε φωνῶν γνώσεως. καὶ γὰρ κἀκεῖνος ἔγρα-
ψε κατηγορίας. ἄτοπον δὲ τοῦτο λέγειν αὐτοῦ τοῦ πορφυρίου καὶ τὰ λοιπὰ διασα-
φήσαντος, εἰς ἅ ἐστιν ἥ τε τοῦ γένους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ ἡ τῶν λοιπῶν γνῶσις χρήσιμος. τὴν
δὲ διαφορὰν προέταξε τοῦ εἴδους, ἐπεὶ φυσικῶς προηγεῖται τοῦ εἴδους. διὰ τί δὲ τὸ γένος
προέταξε τῆς διαφορᾶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τοῦτο ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἀπελθόντες δεί-
ξομεν. νῦν δὲ περὶ ὧν ὁ πορφύριος προτίθεται τὴν διδασκαλίαν ποιεῖσθαι, ταῦτα εἰσί.
γένος. διαφορά. εἶδος. ἴδιον, καὶ συμβεβηκός. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι ἐνταῦθα τί δήποτε
οὕτω κατὰ τάξιν ἔθηκε τὰς φωνὰς ὁ πορφύριος. οὐ γὰρ ἀνάγκην εἶχε τοῦτο μάτην ποιῆσαι.
ἀλλ' εἰ βουλόμεθα τοῦτο γνῶναι, μικρὸν ἄνωθεν ἀρξώμεθα. Εἰδέναι δεῖ ὅτι ἐστί τινα
ἐν τοῖς πράγμασι καὶ καθόλου καὶ μερικά. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον τὰ μερικὰ φθείρεσθαι, καὶ
οὐκ ἀπολύεσθαι, ἐπενόησεν ἡ φύσις γενικώτερόν τι τούτων περιλαμβάνον πάντα καὶ
διασῶζον τὴν ἑκάστου μορφήν. καὶ τοῦτο γένος, καὶ εἶδος καλεῖται. ἵνα δὲ μὴ ἀνόητοι
ὦμεν, καὶ τῆς τάξεως τὴν αἰτίαν μάθωμεν, εἴπωμεν ὡς ἐν παραδείγματι τί ἐστιν ἕκα-
στον. σωκράτην μὲν οὖν καὶ πλάτωνα καὶ τοὺς κατὰ μέρος, καλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι μερικὰ καὶ
ἄτομα. ὁμοίως δὲ καὶ ξάνθον καὶ βαλίαν, καὶ τόνδε τὸν ἵππον. τὰ δὲ τῶν κατὰ μέρος περιε-
κτικὰ, προσεχῶς καλοῦσιν εἴδη. οἷον, τὸν καθόλου ἄνθρωπον. περιέχει γὰρ τοὺς κατὰ μέρος
ὁ καθόλου. καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως. τὰ δὲ τούτων, πάλιν περιεκτικὰ καλοῦσι γένη. οἷον, τὸ ζῷον.
περιέχει γὰρ καὶ ἄνθρωπον, καὶ ἵππον. μέσαι δὲ τούτων εἰσὶν αἱ διαφοραί. διαφορὰ δέ ἐστιν
ὡς αὐτὸς ὁ πορφύριος προϊὼν ἐρεῖ, ἡ [illegible] ἕτερον ἑτέρου. κατὰ τοῦτο γὰρ ἡ διαφο-
ρὰ τῶν πραγμάτων διαφαίνεται, ἐπεὶ κατὰ γένος οὐδεμία γίνεται διαφορὰ ἔκδηλος. οἷον
τὸ ζῷον γένος ὑπάρχει, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ οὐδὲν ἄλλο ἄλλου διαφέρει. πάντα γὰρ ζῷα καλοῦνται,
καὶ ἵππος, καὶ κύων, καὶ βοῦς, καὶ ἄνθρωπος. ἐὰν γὰρ εἴπω ὅτι τοῦ ζῴου, τὸ μέν ἐστι λογι-
κόν, τὸ δὲ, ἄλογον, τότε διελὼν ἐποίησα τὴν διαφορὰν καθ' ἣν ἐφάνη διαφέρων ὁ ἄν-
θρωπος ἵππου, καὶ βοὸς, καὶ τῶν λοιπῶν ἀλόγων. λογικὸν μὲν γὰρ λέγεται, τὸ μετὰ λόγου
καὶ κρίσεως τινὸς διάγον. οἷον, ἄνθρωπος. ἄγγελος. ἄλογον δὲ, τὸ χωρὶς λόγου καὶ κρί-

στεως. οἷον, ἵππος, καὶ βοῦς, καὶ τὰ ἄλλα ἄλογα ζῶα. ὥστε αὕτη μερικωτέρα μέν ἐστι τῶν γενῶν. καθολικωτέρα δὲ τῶν εἰδῶν. οἷον, τὸ λογικὸν, καὶ τὸ θνητόν. τὸ γὰρ λογικὸν, μερικώτερον τοῦ ζώου. περιέχει γὰρ τὸ ζῶον τοῦτο, τὸ λογικὸν δηλονότι καὶ τὸ ἄλογον. καθολικώτερον δὲ τοῦ εἴδους. περιέχει γὰρ πολλὰ εἴδη τὸ λογικόν. ἄγγελον γὰρ καὶ ἄνθρωπον. ἄλλως τε δὲ, μερικωτέρα ἐστὶ τοῦ γένους ἡ διαφορὰ, καθὸ ὑπὸ τὸ γένος πέπτωκε. καθολικωτέρα δὲ τοῦ εἴδους, καθὸ αὕτη δύο τινῶν ἐστι περιεκτικὴ, τοῦ λογικοῦ τε καὶ τοῦ ἀλόγου, ὑφ' ἃ πάντα τὰ ζῶα πέπτωκε. τὸ δὲ εἶδος, ἑνὸς μόνου ἐστὶ περιεκτικόν. οἷον, ἀνθρώπου, ἢ ἵππου, ἢ ἄλλου τινός. τὸ δὲ ἴδιον, ἑνὶ μὲν εἴδει μόνῳ ὑπάρχει, καὶ παντί. οἷον, τὸ ἀνθρώπου ἴδιον λέγεται, τὸ γελαστικόν. αὐτῷ γὰρ μόνῳ ὑπάρχει, καὶ παντὶ, καὶ ἀεί. συμβεβηκὸς δέ ἐστι, τὸ δυνάμενον δίχα τινὸς βλάβης ἀπογίνεσθαι, τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν. οἷον, λευκόν. μέλαν. καθῆσθαι. ἑστάναι. Τούτων οὖν τὰ μὲν, συμπληρωτικά ἐστι τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων. τὰ δὲ, ἐπείσακτα. καὶ συμπληρωτικὰ μέν ἐστι τῆς οὐσίας, τὸ γένος, καὶ τὸ εἶδος, καὶ ἡ μέση τούτων διαφορά. ἅτινα οὐσιώδη καλεῖται. ταῦτα γὰρ συμπληρωτικά εἰσι παντὸς ζώου. ἕκαστον γὰρ τούτων τῶν εἰδῶν μετέχει. οἷον, σωκράτης. καθὸ μὲν γὰρ ζῶον, ἔχει τὸ γένος. καθὸ δὲ λογικὸν θνητὸν, τὴν διαφορὰν. καθὸ δὲ ἄνθρωπος, τὸ εἶδος. ὁμοίως δὲ καὶ πλάτων, καὶ ἀλκιβιάδης. τὰ δὲ ἄλλα δύο, ἐπουσιώδη καλεῖται καὶ ἐπείσακτα. τό, τε ἴδιον λέγω, καὶ τὸ συμβεβηκός. διότι οὐδὲν εἰς τὸν τῆς οὐσίας τοῦ ὑποκειμένου συμβάλλεται λόγον. ὧν τὸ μὲν ἴδιον, πλησιέστερον ὑπάρχει τῶν οὐσιωδῶν, ἐπειδὴ ἀεὶ ὑπάρχει τινί. τὸ δὲ συμβεβηκὸς, πόρρω ὑπάρχει. ἐπειδὴ ποτὲ μὲν ὑπάρχει, ποτὲ δὲ οὐχ ὑπάρχει. ταῦτα δὲ χωριστὰ καλοῦνται, ἐπειδὴ κατ' ἐπίνοιαν χωριζόμενα, οὐδὲν λυμαίνονται τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου. ἐπειδὴ εἰ τοῦτο μὴ, ἔδει τοὺς μέλανας μὴ εἶναι ἀνθρώπους, ὅπερ ἄτοπον. κἂν τὸ γελᾶν δὲ τὴν δύναμιν ἀποβάλλωμεν, οὐδὲν ἧττόν ἐσμεν ἄνθρωποι, πάσας τὰς τῶν ἀνθρώπων ἐνεργείας ἐνεργοῦντες. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ὅρα πῶς ὁ πορφύριος κατὰ τάξιν προῆλθε. προέταξε μὲν γὰρ τὰ οὐσιώδη καὶ συμπληρωτικὰ τῆς οὐσίας. ὕστερον δὲ ἔταξε τὰ ἐπουσιώδη. καὶ πάλιν τῶν οὐσιωδῶν, προέταξε μὲν τὸ γένος ὡς καθολικώτερον. εἶτα τὴν διαφορὰν, ὡς τούτου μερικωτέραν. εἶτα τὸ εἶδος, ὡς ταύτης μερικώτερον. τῶν δὲ ἐπουσιωδῶν, ἐπειδὴ τὸ ἴδιον πλησιέστερόν ἐστι τῆς οὐσίας, προέταξε μὲν αὐτὸ, ὡς καὶ μᾶλλον συγγενέστερον τοῖς εἰρημένοις. τὸ δὲ συμβεβηκὸς, τῆς ἐσχάτης τετύχηκε τάξεως, ὡς μὴ κοινωνοῦν τοῖς εἰρημένοις. καὶ ὡς αὐτὸ μόνον γινόμενόν τε καὶ ἀπογινόμενον χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. Ζητῆσαι δὲ ἄξιον, πῶς οὐ διαιρεῖται τῷ γένει καὶ τῷ εἴδει τὸ συμβεβηκός. καίτοι καὶ αὐτὸ εἰς εἴδη καὶ γένη τεμνόμενον. λέγω τοίνυν ὡς ἄλλο τι ἐστὶ σκοπεῖν ἕκαστον καθ' ὃ ἔχει τὸ εἶναι, καὶ ἄλλο ὡς ἀνειληφὼς πρὸς ἕτερον σχέσιν. ἡνίκα μὲν γὰρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον ὅ, τί ποτέ ἐστι σκοποῦμεν, φαμὲν τὸ μέν τι εἶναι, οὐσίαν. τὸ δὲ, ποσόν. τὸ δὲ, ποιόν. καὶ τὰ λοιπά. ὅταν δὲ ἀπίδωμεν εἰς τὰς μετὰ τὴν οὐσίαν κατηγορίας, ὡς οὐκ ἐφεστηκυίας καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ δεομένας ἐκείνης πρὸς ὕπαρξιν, συμβεβηκέναι αὐτὰς τῇ οὐσίᾳ φαμέν. πάλιν ἐν ἑκάστῃ τῶν κατηγοριῶν, ὅταν ἀποβλέψαντες ἴδωμεν, τὸ μέν τι καθολικώτερον. τὸ δὲ, εἰδικώτερον. τὸ δὲ, ὃ τὰ εἰδικώτερα τέμνει

ἀπὸ τῶν γενικωτέρων. τούτων τὸ μέν τοι, καλούμενον γένος. τὸ δὲ, διαφοράν. τὸ δὲ, εἶδος. ὥστε τὸ αὐτὸ, ἄλλως μὲν θεωρούμενον λέγεται γένος, ἢ εἶδος, ἢ διαφορά. καθὸ δὲ διαφέ-
» ρουσι τὰ κατὰ τὰς κατηγορίας. ἄλλως δὲ, τὸ μέν τοι οὐσία. τὸ δὲ, συμβεβηκός. Εἴς τε τὴν τῶν
» ὁρισμῶν ἀπόδοσιν. καὶ ὅλως εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως χρησιμευούσης τῆς τούτων
» θεωρίας. Χρὴ εἰδέναι πρῶτον, ὅτι ἄλλη ἐστὶν ἡ κατὰ Ἀριστοτέλην διαλεκτική, καὶ ἑτέρα ἡ κατὰ Πλάτωνα. ἡ μὲν γὰρ κατὰ Ἀριστοτέλην διαλεκτική, δόξαις ἕπεται πιθανῶς, ὡς ἐν τοῖς τοπικοῖς διέταξεν. ἡ δὲ κατὰ Πλάτωνα, τετραχῶς ἐστί. κατὰ διαίρεσιν, καὶ ὁρισμὸν, καὶ ἀπόδειξιν, καὶ ἀνάλυσιν. τὸ οὖν χρήσιμον, εἴς τε τὴν τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν, καὶ εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως. χρήσιμον ἔσται δηλονότι καὶ εἰς τὴν κατὰ Πλάτωνα διαλεκτικήν. εἰ δὲ τοῦτο, δηλονότι καὶ πρὸς πᾶσαν φιλοσοφίαν. εἰσὶ δὲ ὡς εἴρηται, διαιρετική. ὁριστική. ἀποδεικτική, καὶ ἀναλυτική. οὕτως οὖν ἐκληπτέον τὸν νοῦν τοῦ χωρίου, ὡσανεὶ λέγων ὁ Πορφύριος, ὅτι τοῦτο τὸ σύγγραμμα οὐ μόνον εἰς τὰ τῶν φιλοσόφων συμβάλλεται συγγράμματα, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ ἦν συγγράμματα, εἰς αὐτὰς τὰς τῶν φιλοσόφων μεθόδους συμβάλλεται. δι' ὧν δύνανται εὑρεῖν οἱ φιλόσοφοι ἕκαστον τῶν πραγμάτων. τί δὲ ἑκάστου τούτων ἔργον, κατὰ τάξιν εἴπωμεν. Διαιρετικῆς μὲν γὰρ ἔργον ἐστὶ, τὸ διαιρεῖν τὸ προτεθὲν γένος εὐτάκτως εἰς τὰς οἰκείας διαφοράς. οἷον τὸ ζῶον, εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον. εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον. καὶ μὴ λέγειν ὅτι τοῦ ζώου, τὸ μέν ἐστιν ἄνθρωπος. τὸ δὲ, ἵππος. τὸ δὲ, ἄλλο τι καὶ ἄλλο. ἐοίκασι γὰρ οὗτοι ὡς ὁ θεῖος φησὶ Πλάτων, τοῖς κακῶς τέμνουσι μαγείροις, καὶ μὴ κατ' ἄρθρα τὰ ὄντα. τουτέστιν, ἰδιώταις καὶ ἀμεθόδοις ἀνδράσιν. Ὁριστικῆς δὲ ἔργον ἐστὶ, τὸ τοὺς ὁρισμοὺς οἰκείως ἑκάστῳ τῶν πραγμάτων ἀποδιδόναι. οὗτος δὲ ἕπεται τῷ διαιρετικῷ πρώτῳ ὄντι, ἐπειδὴ καὶ χρῄζει αὐτοῦ. οἱ γὰρ ὁρισμοὶ, ἐκ γένους εἰσὶ καὶ συστατικῶν διαφορῶν. ἐκ τοῦ οὖν διαιρεθέντος ἤδη γένους, ὁ ὁριστικὸς ἐκλέγεται τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν ὁρισμόν. οἷον, διαιρεθέντος τοῦ ἐμψύχου, εἴς τε ζῶον καὶ φυτὸν. καὶ τοῦ ζώου, εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον. εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον. ὁ ὁριστικὸς βουλόμενος τὸν ἄνθρωπον ὁρίσασθαι, ἐκλέγεται τὸ ζῶον, καὶ τὸ θνητὸν, καὶ τὸ λογικόν. Ἀποδεικτικῆς δὲ ἔργον, τὸ τὴν ἀπόδειξιν τῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας αὐτῶν οὐσίας. οὐ γὰρ ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἐξ ἐνδόξων καὶ πιθανῶν προσώπων τὰς πίστεις φέρουσι, τοιοῦτόν τι χρῆμά ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πλάτων τὸν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς λόγον ἀποδεῖξαι βουλόμενος, τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας αὐτῆς ἐχρήσατο, λέγων ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. οὕτω δεῖ καὶ τὸν ἀποδεῖξαι βουλόμενον ποιεῖν. αἱ γὰρ ὄντως ἀποδείξεις, ἐκ τῶν ὁρισμῶν γίνονται. οἱ γὰρ ὁρισμοὶ, δηλοῦσι τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. καὶ δεῖ τὰς ἀποδείξεις γίνεσθαι ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων, καὶ οὐκ ἐκ τῶν ἔξωθεν παρεπομένων οὐκ ἀναγκαίως. ὥστε οὖν κατὰ τὴν τάξιν ὑστέρα ἡ ἀπόδειξις, εἴ γε τῷ ὁριστικῷ κέχρηται. ὁ δὲ ὁριστικὸς, τῷ διαιρετικῷ. Ἀναλυτικῆς δὲ ἔργον ἐστὶ, τὸ τὰ σύνθετα ἀναλύειν εἰς τὰ ἁπλᾶ, ἐξ ὧν σύγκειται. οἷον, τὸν λόγον, εἰς ὀνόματα, καὶ ῥήματα. καὶ ταῦτα εἰς τὰς συλλαβάς. καὶ ταύτας εἰς τὰ στοιχεῖα. καὶ ταῦτα μὲν, οἱ γραμματικοί. οἱ δὲ φυσικοὶ φιλόσοφοι, ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οἷον, τὸν ἄνθρωπον, εἰς κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας.

καὶ ταῦτα εἰς ὀστᾶ καὶ σάρκας καὶ νεῦρα. καὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τέσσαρα στοιχεῖα. καὶ ταῦτα εἰς ὕλην καὶ εἶδος. χρώμεθα δὲ τῇ ἀναλυτικῇ καὶ ἐπὶ συλλογισμῶν, ἀναλύοντες αὐτοὺς εἰς προτάσεις. καὶ ταύτας εἰς ὅρους, ὡς ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς διδάσκει. πρώτη μὲν οὖν πασῶν, ἡ διαιρετική. δευτέρα δὲ, ἡ ὁριστική. τρίτη δὲ, ἡ ἀποδεικτική. καὶ τετάρτη, ἡ ἀναλυτική. τῶν δὲ τεσσάρων μόνων ἐμνημόνευσε, διότι τὸ βιβλίον εἰς ταῦτα ἐστὶ χρήσιμον. διδάσκει γὰρ περὶ γενῶν καὶ διαφορῶν. ὁ μὲν γὰρ διαιρετικὸς, διαιρεῖ αὐτοτάκτως τὰ γένη εἰς εἴδη, διὰ τῶν οἰκείων διαφορῶν. ὁ δὲ ὁριστικὸς, ὁρίζεται ἐκ γενῶν καὶ διαφορᾶς. ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς, τὰς ἀποδείξεις ποιεῖται ἐκ τῶν ὁρισμῶν. οἱ δὲ ὁρισμοὶ ὡς εἴρηται, ἐκ γενῶν καὶ διαφορῶν. ἀλλ᾽ ὥστε, διὰ τὸ τὰς τέσσαρας ἀλλήλων δεῖσθαι. τῆς μὲν γὰρ διαιρετικῆς, χρήζει ἡ ὁριστική. ἡ δὲ ἀποδεικτική, ἀμφοτέρων, εἴγε ὁ ἀποδεικνύων τοὺς ὁρισμοὺς τῶν πραγμάτων λαμβάνει, διὰ τὸ γνῶναι τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος. ἡ δὲ ὁριστική, χρήζει τῆς διαιρετικῆς. ἡ δὲ ἀναλυτική, οὐδεμιᾶς χρήζει. τῇ μὲν γὰρ διαιρετικῇ ἐναντιοῦται, καθὸ ἐκείνη μὲν ἓν λαμβάνουσα, πολλὰ ποιεῖ. ἡ δὲ ἀναλυτική, εἰς ἓν τελευτᾷ. λαμβάνουσα γὰρ καὶ ἀναλύουσα, ἀναλύει τὸν ἄνθρωπον εἰς μόρια. καὶ ταῦτα, εἰς χυμούς. καὶ τοὺς χυμοὺς, εἰς στοιχεῖα. καὶ ταῦτα, εἰς ὕλην καὶ εἶδος. τὰ γὰρ στοιχεῖα, ἐξ ὕλης καὶ εἴδους σύγκειται. ἀλλ᾽ ὥστε, ὅτι ὁ μὲν διαιρετικὸς, πρόεισιν ἀπὸ τῶν ἁπλῶν ἐπὶ τὰ σύνθετα. ὁ δὲ ἀναλυτικὸς, ἀπὸ τῶν συνθέτων ἐπὶ τὰ ἁπλούστερα. τῷ δὲ ὁριστικῷ ἐναντιοῦται, καθὸ οὗτος μὲν συναπτικὸς ἐστὶ τῆς οὐσίας. ἐκεῖνος δὲ, ἀναλυτικός. ἀλλ᾽ ὥστε, εἰ τῷ διαιρετικῷ ἐναντιοῦται, οὗ τινος χωρὶς ὁ ὁριστικὸς οὐ δύναται ὁρίσασθαι. δῆλον ὅτι καὶ τῷ ὁριστικῷ, ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ ἀποδεικτικῷ. εἰ γὰρ ἡ ἀπόδειξις χρήζει τῆς ὁριστικῆς καὶ διαιρετικῆς, καὶ ταύταις δὲ ἐναντιοῦται ἡ ἀναλυτική, τῇ ἀποδεικτικῇ ἄρα ἐναντιοῦται ἡ ἀναλυτική. Καὶ διὰ τί ὁριστικῆς πρότερον ἐμνημόνευσε, καὶ οὐ τῆς διαιρετικῆς. καὶ ταῦτα πρώτης ὑπαρχούσης. Ἐπειδὴ προκείμενον ἦν αὐτῷ τῶν προτεθέντων τοὺς ὁρισμοὺς ἀποδοῦναι. διαφέρει δὲ ἡ σύνθεσις τῆς ἀναλύσεως. κατὰ μὲν τὸ ὑποκείμενον, οὐδέν. ὥσπερ γὰρ τὸ ἄναντες πάντως ἐστὶ καὶ κάταντες, οὕτως ἡ ἀνάλυσις πάντως ἐστὶ καὶ σύνθεσις. κατὰ δὲ τὴν σχέσιν, διαφέρει. ὅταν μὲν γὰρ ἄνωθεν καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἀρχῶν πρόεισιν ἐπὶ τὰ ἔσχατα, σύνθεσις ἐστίν. ὅταν δὲ ἐκ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τὰς πρώτας ἀρχὰς ἀναβαίνει, ἀνάλυσις. καὶ ὅτι μὲν ἡ σύνθεσις, πρὸς τὸ σύνθετον τελευτᾷ. ἡ δὲ ἀνάλυσις, πρὸς τὸ ἁπλοῦν. ὁ γὰρ ἀναλύων, σύνθετόν τι ἀναλύει. εἴγε μὴ μάταιοι ταλαιπωρεῖν καὶ ἀδύνατα μοχθεῖν, ἁπλοῦν ἀναλῦσαι σπεύδων. τὸ δὲ σύνθετον, ἐκ πλειόνων ἁπλῶν σύγκειται. οὐκοῦν ὁ ἀναλύων, εἰς πλείονα ἀναλύει. ψευδὲς ἐστὶν ἄρα τὸ τὸν ἀναλύοντα εἰς ἓν ἁπλοῦν ἀναλύειν τὸ σύνθετον. τοῦτο μὲν ἔχει τινὰ ἀλήθειαν. πλὴν ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι εἰς προσεχῆ μὲν πλείονα ἀναλύει. τὸ δὲ ἔσχατον, εἰς ἕν. δεῖ οὖν εἰδέναι ὡς σαφὲς εἰπεῖν, ὅτι τὸ ἁπλοῦν μὲν, εἰς πολλὰ συντίθεται. εἰς οὐδὲν δὲ ἀναλύεται. τὸ δὲ ἔσχατον συντεθὲν, ἀναλύεται μὲν εἰς προσεχῆ πλείονα. εἰς τὸ ἀνώτατον δὲ, ἕν. συντίθεται οὐκέτι. Ἀποροῦσι δέ τινες, διατί τὸν ὁρισμὸν ὕστερον ὄντα, τῆς διαιρέσεως προέταξε. καὶ φαμέν. ὅτι πρῶτον μὲν ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ἀδιάφορόν ἐστι τὸ ὁπωσοῦν συντάττειν. ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς πρὸς ἡμᾶς πρότερον ἐστὶ τὰ σύνθετα τὰ διὰ τοῦ ὁρισμοῦ γνω-

ριζόμενα. ὥστε εἰ καὶ μὴ εἰκῆ συνετάττετο, εἰκότως τὸν ὁρισμὸν προέταξε. τὴν δὲ διαί-
ρεσιν, διὰ τοῦτο παρέλιπεν εἰπεῖν. ἴσως ὅτι ταὐτόν ἐστι τῇ συνθέσει τῶν προκειμένων, κατὰ τὴν
θέσιν μόνον ὡς προείρηται διαλλάττουσα, χρησιμευούσης τῆς τούτων θεωρίας. ἀντὶ
„ τοῦ τῆς τούτων γνώσεως. θεωρίαν γὰρ καλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι τὴν γνῶσιν. Σύντομόν σοι
„ παράδοσιν ποιούμενος, πειράσομαι διὰ βραχέων ὥσπερ ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ τὰ παρὰ
„ τοῖς πρεσβυτέροις ἐπελθεῖν. ἐπειδὴ καὶ ἄλλη σύντομος παράδοσις ἐστὶν ὑπομνήσεως χάριν
κεφαλαιώδης, ἢ σφόδρα ἐστὶ σύντομος καὶ πάνυ διὰ βραχέων γινομένη, διὰ τοῦτο εἶπε σύν-
„ τομον ὡς ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ. Τῶν μὲν βαθυτέρων ἀπεχόμενος ζητημάτων. Τρία εἰσὶ τὰ
ὀκνηροτέρους ποιοῦντα τοὺς νέους πρὸς τὸ ἐντυγχάνειν τοῖς τῶν παλαιῶν συγγράμμασι.
τὸ μῆκος τῶν λεγομένων. τὸ ἀσαφὲς τῆς λέξεως, ὡς τὸ περὶ ἑρμηνείας. καὶ τὸ βάθος τῶν
νοημάτων. προτρεπόμενος οὖν ὁ πορφύριος τὸν ἀκροατὴν, ἐπαγγέλλεται τὸ βιβλίον τοῦτο
ἀπηλλάχθαι. καὶ μήτε πολύστιχον εἶναι, μήτε ἀσάφειαν ἔχειν περὶ τὴν λέξιν, ὡς δηλοῖ
τὸ ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ. μήτε ζητήματα βαθύτερα. ἀλλὰ διὰ τὸ εἰπεῖν τὸ μὲν βαθυτέρων
ἀπεχόμενος ζητημάτων, ἐδήλωσεν αὐτὸ ἀπηλλάχθαι τοῦ βάθους τῶν νοημάτων. διὰ δὲ τοῦ
εἰπεῖν, τῶν δὲ ἁπλουστέρων, ἐδήλωσεν αὐτὸ ἀπηλλάχθαι τῆς δυσκολίας τῆς λέξεως.
διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν συμμέτρως στοχαζόμενος, ἐδήλωσεν αὐτὸ ἀπηλλάχθαι τοῦ μήκους τῶν
„ πολλῶν στίχων. Τῶν δὲ ἁπλουστέρων συμμέτρως στοχαζόμενος. Τουτέστιν οὐ πρὸς τὰ πράγ-
ματα εἶπεν, οὐ γάρ ἐστι φιλοσόφου τὸ στοχάζεσθαι, ἀλλ' ἐπιστημόνως πάντα δεικνύειν. ἀλλὰ
πρὸς τὸν ἀκροατὴν χρυσαόριον, τουτέστι στοχαζόμενος τῆς σῆς διανοίας. ὃ γὰρ ἂν προτί-
„ θεται διδάσκειν ὁ φιλόσοφος, οὐ στοχαστικῶς, ἀλλ' ἐπιστημονικῶς παραδίδωσιν. Αὐτίκα
„ περὶ γενῶν τε καὶ εἰδῶν. Ὑπέσχετο ὁ πορφύριος σύντομον ποιῆσαι τὴν διδασκαλίαν, καὶ
τὴν λέξιν σαφῆ, καὶ τῶν βαθυτέρων ἀπέχεσθαι ζητημάτων. ἵνα οὖν μή τις εἴπῃ ὅτι οὐκ ἦν
βαθύτερον ζήτημα περὶ τούτου, αὐτὸ τοῦτο βούλεται παραστῆσαι ὁ φιλόσοφος ἡμῖν διὰ τούτου.
ὅτι ἦν μὲν οὖν βαθύτερον ζήτημα περὶ τούτου. ὃ ἐξεπίτηδες δὲ παρέλιπεν. ἵνα δὲ σαφὲς γένηται
τὸ λεγόμενον, εἴπωμεν οὕτως. Τῶν ὄντων τὰ μὲν, ὑφέστηκε. τὰ δὲ, ἐν ψιλῇ ἐπινοίᾳ
ὑπάρχει. πάλιν τῶν ὑφεστηκότων τὰ μέν ἐστι, σώματα. τὰ δὲ, ἀσώματα. καὶ πάλιν τῶν ἀσω-
μάτων, τὰ μὲν, χωριστὰ, ὡς ἡ λογικὴ ψυχὴ, καὶ ὁ ἄγγελος. τὰ δὲ, σώματος ἀχώριστα, ὡς
λευκότης. μελανία. καὶ ὡς ἄλογοι ψυχαί. τῶν δὲ καθ' αὑτὰ, τὰ μὲν, πρὸ τῶν πολλῶν.
τὰ δὲ, ὑστερογενῆ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ. τῶν ὄντων τὰ μὲν, ὑφέστηκε. τὰ δὲ, ἐν ψιλῇ
ἐπινοίᾳ λέγεται εἶναι. ἅτινα ἐπινοούμενα μὲν, ὑφίστανται. μὴ ἐπινοούμενα δὲ, οὐχ ὑφί-
στανται. ἀλλὰ παυσαμένης τῆς ἐπινοίας, καὶ αὐτὰ συμπαύεται. οἷον, ἱπποκένταυρος. οὐ
γάρ ἐστιν ἐν ὑποστάσει. ἀλλὰ θεασάμενοι ἵππον καὶ κένταυρον, ἀνεπλάσαμεν τῇ διανοίᾳ
συνθέντες τι τοῦτον τὸν ἱπποκένταυρον. ὁμοίως καὶ τράγον μὲν ἐποίησεν ἡ φύσις, καὶ ἔλα-
φον. ἀναπλάσαντες δὲ καθ' ἑαυτοὺς τῇ διανοίᾳ, ἀνεπλάσαμέν τι σύνθετον τραγέλα-
φον. καὶ ταῦτα τὸ εἶναι ἔχει. ὁ γοῦν ἀντισθένης, ἔλεγε τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἐν ψιλαῖς ἐπι-
νοίαις εἶναι. λέγων ὅτι ἵππον μὲν ὁρῶ, ἱππότητα δὲ οὐχ ὁρῶ. καὶ πάλιν. ἄνθρωπον μὲν ὁρῶ,
ἀνθρωπότητα δὲ οὐχ ὁρῶ. ταῦτα ἐκεῖνος ἔλεγε τῇ αἰσθήσει μόνῃ ζῶν, καὶ μὴ δυνάμενος τῷ λό-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

γωγῆς μείζονα εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς ἀνεσκέφθαι. τῶν οὖν ὑφεστηκότων τὰ μὲν, σώματά ἐστι· τὰ δὲ, ἀσώματα. ὅλως δὲ τῶν παλαιῶν οἱ μὲν, ἔλεγον εἶναι ταῦτα. οἱ δὲ, οὐκ εἶναι. τῶν δὲ λεγόντων εἶναι, οἱ μὲν, ἔλεγον εἶναι σώματα. οἱ δὲ, ἀσώματα. καὶ οἱ μὲν λέγοντες σώματα εἶναι, πάντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς δόξης ἔμειναν. τῶν δὲ λεγόντων εἶναι ἀσώματα, ἐπειδὴ τῶν ἀσωμάτων ὡς ἤδη διῄρηται, τὰ μὲν, καθ' ἑαυτὰ ὑφέστηκεν, ὡς ἄγγελος. θεός. τὰ δὲ, ἐν ἑτέροις, ὡς ἡ λευκότης, καὶ τὰ σχήματα. ταῦτα οὖν οἱ μὲν, καθ' ἑαυτά. οἱ δὲ, ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑφεστάναι ἔλεγον. πάλιν δὲ, ἐπειδὴ τὰ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑφεστῶτα ἀσώματα, ἢ διόλου ἐστίν, ὡς ἡ ἐν τῷ ψιμμυθίῳ λευκότης. ἢ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἐστίν, ὡς τὸ σφαιροειδὲς σχῆμα. οἱ μὲν, αὐτὰ διόλου ἔλεγον εἶναι. οἱ δὲ, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. ἕτεροι δὲ πάλιν περὶ τὰ ὑφεστῶτα ἔλεγον αὐτὰ ὑφεστάναι. τί δέ ἐστι περὶ τὰ ὑφεστῶτα. οἷον, ὡς ὅ, τε τόπος. οὗτος γὰρ περιέχει τὰ αἰσθητά. καὶ ὁ χρόνος. τοσούτων οὖν οὐσῶν αἱρέσεων περὶ τοῦ εἶναι ταῦτα καὶ μὴ εἶναι, δύναται τὶς νῦν ζητεῖν περὶ γενῶν τε καὶ εἰδῶν, εἴτε ἐστίν, εἴτε ἐν ψιλῇ ἐπινοίᾳ κεῖνται. οὕτω γὰρ ὁ ἀντιτιθέμενος ᾤετο. καὶ εὑρὼν δὲ αὐτὰ ὑφεστηκότα, ἢ δύναται πάλιν ζητεῖν, εἴτε ἀσώματά ἐστιν, εἴτε σώματα. γεγόνασι γὰρ ἑκατέρου τῆς διαιρέσεως τμήματος προστάται. πάλιν δὲ εὑρὼν αὐτὰ εἰ τύχοι ἀσώματα, ζητεῖν ἢ δύναται εἰ ἀχώριστά ἐστι τῆς ὕλης καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς, ἢ τούτων κεχώρισται. ἵνα δὲ σαφέστερον τὸ λεγόμενον, διὰ παραδείγματος διέλθωμεν τὸν λόγον. οὐ δὲ γὰρ ἁπλῶς οὕτω καὶ ὡς ἔτυχεν, οἱ μὲν, σώματα αὐτὰ λέγουσιν, οἱ δὲ, ἀσώματα, ἀλλὰ μετὰ λογισμοῦ τινός. οὐ δὲ ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις. εἰκότως γὰρ ἕκαστοι λέγουσιν. ἐννοείσθω τοίνυν δακτύλιός τις ἐκτύπωμα ἔχων, εἰ τύχοι Ἀχιλλέως, καὶ κηρία πολλὰ παρακείμενα. ὁ δὲ δακτύλιος, σφραγιζέτω τοὺς κηροὺς πάντας. ὕστερον δὲ εἰς εἰσελθὼν καὶ θεασάμενος τὰ κηρία, ἐπιστήσας ὅτι πάντα ἐξ ἑνός ἐστιν ἐκτυπώματος, ἐχέτω παρ' αὐτῷ τὸ ἐκτύπωμα τῇ διανοίᾳ. ἡ τοίνυν σφραγὶς ἡ ἐν τῷ δακτυλίῳ, λέγεται πρὸ τῶν πολλῶν εἶναι. ἡ δὲ ἐν τοῖς κηρίοις, ἐν τοῖς πολλοῖς. ἡ δὲ ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀπομαξαμένου, ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, καὶ ὑστερογενής. τοῦτο τοίνυν ἐννοείσθω καὶ ἐπὶ τῶν γενῶν καὶ εἰδῶν. ὁ γὰρ δημιουργὸς ποιῶν πάντα, ἔχει παρ' ἑαυτῷ τὰ πάντων παραδείγματα. οἷον, ποιῶν ἄνθρωπον, ἔχει τὸ εἶδος παρ' ἑαυτῷ τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς ὃ ἀφορῶν πάντας ποιεῖ. εἰ δέ τις ἐνστῇ λέγων, ὡς οὐκ εἰσὶ παρὰ τῷ δημιουργῷ τὰ εἴδη, ἀκουέτω ταῦτα. ὡς ὁ δημιουργὸς δημιουργεῖ, ἢ εἰδὼς τὰ ὑπ' αὐτοῦ δημιουργούμενα, ἢ οὐκ εἰδώς. ἀλλ' εἰ μὲν μὴ εἰδώς, οὐκ ἂν δημιουργήσει. τίς γὰρ μέλλων ποιήσειν τι, ἀγνοεῖ ὃ μέλλει ποιεῖν. οὐ γὰρ ὡς ἡ φύσις ἀλόγῳ δυνάμει ποιεῖ. ὅθεν καὶ ποιεῖ ἡ φύσις, οὐκ ἐφιστάνουσα γνωστικῶς τοῖς γινομένοις. εἰ δέ τι καθ' ἕξιν λογικὴν ποιεῖ, οἶδε που πάντως τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτοῦ. εἰ τοίνυν μὴ χεῖρον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ὁ θεὸς ποιεῖ, οἶδε τὸ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. εἰ δὲ οἶδεν ὃ ποιεῖ, αὐτόθι δῆλον, ὡς ἔστιν ἐν τῷ δημιουργῷ τὰ εἴδη. ἔστι δὲ τὸ εἶδος ἐν τῷ δημιουργῷ, ὡς ὁ ἐν τῷ δακτυλίῳ τύπος. καὶ λέγεται τοῦτο τὸ εἶδος πρὸ τῶν πολλῶν, καὶ χωριστὸν τῆς ὕλης. ἔστι δὲ τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ἀνθρώποις, ὡς τὰ ἐν τοῖς κηροῖς ἐκτυπώματα. καὶ λέγεται τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς πολλοῖς εἶναι, καὶ ἀχώριστα τῆς ὕλης. θεασάμενοι δὲ τοὺς κατὰ μέρος ἀνθρώπους, ὅτι πάντες τὸ αὐτὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου

ἔχομεν, ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕστερον ἐλθόντες, καὶ θεασάμενοι τὰ κηρία, ἀνεμαξάμεθα αὐτὸ ἐν τῇ διανοίᾳ. καὶ λέγεται τοῦτο τὸ αὐτοῖς τοῖς πολλοῖς. ἤγουν μετὰ τὰ πολλὰ, καὶ ὑστερογενές. εἰσὶ δὲ τὰ τοιαῦτα σώματος μὲν χωριστά. οὐ γὰρ ἐν σώματι ὑφέστηκεν, ἀλλ' ἐν ψυχῇ. οὐκ ἄλλως δὲ ἀχώριστα. οὐ δὲ γὰρ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ χωρίζεσθαι δύναται οἷα τὰ πρὸ τῶν πολλῶν εἴδη ὑποτίθεται ὁ Πλάτων. οὐ δὲ γὰρ ἁπλῶς νοήσεις αὐτὰ εἶναι τοῦ δημιουργοῦ βούλεται, ἀλλὰ πάντως οὐσίας τινὰς νοητάς, πρὸς ἃς ἀφορῶντα τὸν δημιουργὸν ὡς πρὸς ἀρχέτυπα ποιεῖν ἐκείνας τὰ τῇδε ποιεῖν. τοῦτο τοίνυν φησὶ ζητεῖν εἴτε ἀσώματα ὄντα χωριστά εἰσι τῆς ὕλης, ὡς τὰ παρὰ τῷ δημιουργῷ. ἢ ἀχώριστα, ὡς τὰ ἐν τοῖς πολλοῖς. ἢ μετὰ τὰ αἰσθητά, τουτέστι, τὰ αὐτοῖς τοῖς πολλοῖς. ταῦτα δὲ πάντα παραιτεῖται λέγειν. ἰστέον δὲ ὅτι περὶ ταῦτα δοκοῦσιν Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων διαφωνεῖν. ὁ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης, ἀχώριστα αὐτὰ τῆς ὕλης εἶναι φησί. ὁ δὲ Πλάτων, χωριστά. εἴτε δὲ διαφωνοῦσι πρὸς αὐτοὺς οἱ φιλόσοφοι, εἴτε μή. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης ὡς φυσικοῖς κεχρῆσθαι, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ ἐπισκοπεῖν. τὸ δὲ ὅπως περὶ αὐτῶν. ὑπόσχεσις τοῦ φιλοσόφου χρήσιμον ποιῆσαι τοῦτο τὸ βιβλίον καὶ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας, αἵτινές εἰσι καὶ προαύλια εἰς πᾶσαν τὴν τῶν φιλοσόφων λογικὴν θεωρίαν. τοῦ δὲ λόγου, πολλὰ εἰσὶ μέρη. ἀποφαντικόν. εὐκτικόν. κλητικόν. προστακτικόν. ἐρωτηματικόν. καὶ ἄλλα δὲ ἐστιν, εἰ καὶ λεπτολογοῦμεν σκοπήσωμεν. ἀλλ' ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ οὐ περὶ πάντων διαλέγεται, ἀλλὰ περὶ μόνου τοῦ ἀποφαντικοῦ. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ τῆς γνωστικῆς ψυχῆς ἄγγελος. οἱ γὰρ ἄλλοι, τῆς ὀρεκτικῆς ψυχῆς ὑπάρχουσιν. ὁ γὰρ εὐχόμενος, ὀρεγόμενός τινος εὔχεται. καὶ ὁ προσαγορεύων τινά, ὀρεγόμενός τινος προσαγορεύει. ὁμοίως δὲ περὶ τὰ ἄλλα καὶ ὁ προσφωνῶν τινί. μόνος δὲ ὁ ἀποφαντικὸς λόγος περιέχει τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος. οἱ γὰρ ἄλλοι, οὔτε ἀληθεύουσιν, οὔτε ψεύδονται. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ εὔχεται ἢ προσαγορεύει. ὁ δὲ ἀποφαντικὸς λόγος, ἢ ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται. οἷον, ἀποφαίνεται περὶ τῆς ψυχῆς, ὅτι θνητὴ ὑπάρχει ἢ ἀθάνατος. καὶ πάντως ἢ ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται. ἀποφαντικὸς γὰρ λόγος ἐστίν, ὁ ἄλλο ἄλλῳ ὅτι ὡς ὑπάρχον ἢ μὴ ὑπάρχον ἀποφαινόμενος. περιέχει δὲ οὗτος ἐν ἑαυτῷ δύο τινά. τό, τε κατηγορούμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον. ἵνα δὲ σαφὴς γένηται ὁ λόγος ἡμῖν, εἴπωμεν οὕτω. δεῖ εἰδέναι ὅτι ὑποκείμενον λέγεται, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος. κατηγορούμενον δὲ, τὸ περὶ ἐκείνου λεγόμενον. οἷον, ἄνθρωπος ζῷον ἐστίν. ὑπόκειται μὲν ὁ ἄνθρωπος, κατηγορεῖται δὲ τὸ ζῷον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ψυχῆς, ὅτι ἀθάνατός ἐστι. περὶ τίνος δὲ νῦν διαλεγόμεθα, ἢ δῆλον ὅτι περὶ ψυχῆς. καὶ ὑπόκειται μὲν ἡ ψυχή, κατηγορεῖται δὲ αὐτῆς τὸ ἀθάνατον. ὥστε οὖν καλῶς εἴρηται, ὅτι ὁ ἀποφαντικὸς λόγος καὶ ὑποκείμενον ἔχει καὶ κατηγορούμενον. δυνατὸν μὲν οὖν περὶ γενῶν τε καὶ εἰδῶν. καὶ θεολογικῶς μὲν διαλέγεσθαι, ὁπόταν ζητῶμεν ὅτι ἄρα ὁ θεὸς ἔχει παρ' ἑαυτῷ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν τὸ ἐκτύπωμα, ἢ οὐκ ἔχει. ἄρα ἀληθής ἐστιν ἡ Πλάτωνος δόξα, ὅτι εἰσὶν αἱ ἰδέαι νοηταὶ καθ' ἑαυτὰς ὑφεστῶσαι, ἃς καὶ ὄντως οὐσίας καὶ πρώτως οὐσίας καλεῖ, ἢ οὔ, ὡς καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ. φυσικῶς δὲ ὅταν ἐπισκοπῶμεν, ἄρα γε ἡ φύσις ἐν ἑαυτῇ ἔχει τοὺς λόγους τῶν εἰδῶν τε καὶ τῶν γενῶν, ἢ οὐκ ἔχει. οὐ δὲ γὰρ ὡς περὶ χιόνων ἀλόγως ψύχει, ἢ ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ καίει, οὕτω καὶ ἡ φύσις ποιεῖ, ἀλλὰ δηλονότι λογισμῷ τινὶ πάντα εἰ καὶ μὴ γινώσκουσα

ποιεῖ. ἄλλως τε καὶ οὕτως δεῖ περὶ αὐτῶν φυσικῶς ζητεῖν. ἆρα δεῖ ταῦτα ἐν τοῖς πολλοῖς, τὸ ἁπλῶς ζῷον ἐν πᾶσι τοῖς καθέκαστα, καὶ ὁ ἁπλῶς ἄνθρωπος, ἢ οὔ. καὶ τίς κοινὴ οὐσία ἐν πᾶσι τοῖς καθέκαστα θεωρουμένη. ἀλλὰ πᾶν ὃ εἴη θεωρεῖται ἐν τοῖς καθέκαστα, ἄτομόν ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ λογικῶς περὶ τούτων, τουτέστιν ἀποφαντικῶς καὶ πρεπόντως τῇ λογικῇ θεωρίᾳ ζητεῖν, τίνα μὲν τούτων τίσιν ὑπόκειται, τίνα δὲ τούτων τινῶν κατηγορεῖται, ὅτι κατηγορεῖται τὰ γένη τῶν διαφορῶν καὶ τῶν εἰδῶν. οὐ μὴν ἔμπαλιν. εἰρήκαμεν γὰρ ὅτι τάξιν τινὰ ἀποσώζουσιν εἰς ἄλληλα, τὸ γένος, καὶ ἡ διαφορά, καὶ τὸ εἶδος. καὶ ὅτι πρωτεύει μὲν τὸ γένος. δευτέραν δὲ τάξιν ἔχει τὸ εἶδος. μέσην δὲ ἡ διαφορά. καὶ δεῖ τὰ μὲν ἄνω τῶν ὑποκάτω κατηγορεῖσθαι. οὐ γὰρ τὰ ὑποκάτω τῶν ἐπάνω. οἷον, ἐὰν εἴπωμεν πᾶς ἄνθρωπος ζῷον, ἀληθεύομεν. ἂν δὲ ἀντιστρέψωμεν καὶ εἴπωμεν πᾶν ζῷον ἄνθρωπος, ψευδόμεθα. καὶ πάλιν, ἐὰν εἴπωμεν πᾶς ἵππος ἄλογον, ἀληθεύομεν. ἐὰν δὲ ἀναστρέψαντες εἴπωμεν πᾶν ἄλογον ἵππος, ψευδόμεθα. οὐ γὰρ ἔστι τὸ τυχὸν ποιῆσαι ὑποκείμενον. οὐ γὰρ ἔστι τὸ ζῷον εἰπεῖν, ἄνθρωπος εἶναι ὡς ἤδη εἴρηται. δεῖ οὖν εἰπεῖν ποῖα χρὴ ποιεῖν ὑποκείμενα, ποῖα δὲ κατηγορούμενα, ἃ καὶ διδάξει ὁ φιλόσοφος. καὶ διὰ τοῦτο εἶπε λογικώτερον, ἀντὶ πρεπόντως τῇ λογικῇ πραγματείᾳ. Τὸ δ' ὅπως περὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν προκειμένων, λογικώτερον οἱ παλαιοὶ διέλαβον. Λογικώτερον μὲν λέγεται κυρίως διαλαβεῖν, τὸ τὰ συμβεβηκότα ζητεῖν τῶν πραγμάτων. φυσικῶς δέ, τὸ τὰς οὐσίας ζητεῖν. θεολογικῶς δὲ τὸ ζητεῖν, τὸ ὅθεν ἦλθεν ἅπαντα, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς συστάσεως ἑκάστου. ἐπεὶ οὖν ἔστι φυσικῶς διαλαβεῖν ὡς ἀρτίως εἰρήκαμεν περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν, καὶ τῶν λοιπῶν. ὡς ὅταν περὶ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ζητῶμεν, ὡς καὶ ἀριστοτέλης διέλαβε περὶ αὐτῶν. καὶ θεολογικῶς δέ, ὡς ὅταν περὶ τῶν ἐν τῷ δημιουργῷ ζητῶμεν, ὥσπερ ὁ πλάτων ἐν τῷ παρμενίδῃ διέλαβεν. ἔστι δὲ λογικώτερον διαλαβεῖν περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ δεόμεθα τῶν ἀποφαντικῶν λόγων. ἐν δὲ τοῖς ἀποφαντικοῖς λόγοις, τὰ μέν, ὑπόκειται. τὰ δέ, κατηγορεῖται. τὸ δὲ ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον, ἢ γένος ἐστίν, ἢ εἶδος, ἢ διαφορά, ἢ ἴδιον, ἢ συμβεβηκός. τὸ δὲ ὅπως περὶ αὐτῶν, ἀντὶ περὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν. καὶ γὰρ προσεχῶς περὶ αὐτῶν ἐποιεῖτο τὸν λόγον. προσθεὶς δὲ καὶ τὸ περὶ τῶν προκειμένων, ἐσήμανε καὶ τὰ λοιπὰ τρία. τὴν διαφορὰν φημί, καὶ τὸ ἴδιον, καὶ τὸ συμβεβηκός. ἢ τὸ ἀνάπαλιν δεῖ λέγειν. ὅτι εἰρηκὼς μὲν τὸ ὅπως περὶ αὐτῶν, ἐδήλωσε τὸ γένος, καὶ τὴν διαφοράν, καὶ τὸ εἶδος. εἰρηκὼς δὲ πάλιν τῶν προκειμένων, ἐδήλωσε τὰ περὶ τῶν ἄλλων δύο. τοῦ τε ἰδίου, καὶ τοῦ συμβεβηκότος. Καὶ τούτων μάλιστα οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου, νῦν σοι πειράσομαι δεικνύναι. Ὁ φιλόσοφος πορφύριος, οὐκ εἰς ἑαυτὸν ἀνάγει τὴν εὕρεσιν καὶ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλά φησιν ὅτι τῶν παλαιῶν διαλαβόντων λογικῶς περὶ αὐτῶν, οἱ περιπατητικοὶ μάλιστα τὰ περὶ τούτων ἐξηκριβώσαντο. τὸ δὲ τῶν περιπατητικῶν ὄνομα, ἐκ τοιαύτης γέγονεν αἰτίας. φασὶν ὅτι ὁ θεῖος πλάτων ἐν ἀκαδημίᾳ βαδίζων, ἐποιεῖτο τὰς πρὸς τοὺς ἑταίρους συνουσίας, διὰ τό, τὸ σῶμα ἐπιτήδειον ποιεῖν διὰ τῶν γυμνασίων πρὸς ἔλλαμψιν τῆς ψυχῆς. ὡς γὰρ ἂν ἔχοι τὸ ὄργανον, οὕτω καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ τεχνίτου διαφαίνεται. καὶ τούτου χάριν ἐλέγοντο περιπατητικοί. μετὰ γοῦν τὴν τοῦ πλάτωνος τελευτήν, διεδέξαντο τὴν διατριβήν, ὅ, τε

ἀριστοτέλης, καὶ ὁ ξενοκράτης. ὁ μὲν ἀριστοτέλης, ἐν λυκείῳ. ὁ δὲ ξενοκράτης, ἐν ἀκαδημίᾳ. ἐκαλοῦντο οὖν οἱ μὲν τοῦ ἀριστοτέλους, περιπατητικοὶ ἐκ λυκείου. οἱ δὲ τοῦ ξενοκράτους, περιπατητικοὶ ἐξ ἀκαδημίας. ὕστερον δὲ οἱ μὲν τοῦ ἀριστοτέλους, ἀπέλαβον τὴν ἐκ τῆς ἐνεργείας ἐπωνυμίαν, ἀπολέσαντες τὴν ἐκ τοῦ τόπου. καὶ ἐκλήθησαν περιπατητικοί. οἱ δὲ τοῦ ξενοκράτους, τὴν ἐκ τοῦ τόπου ἀπολαβόντες, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐνεργείας ἀπολέσαντες, ἐκλήθησαν ἀκαδημαϊκοί. ἐπεὶ οὖν ὁ φιλόσοφος ἔμελλε τινὰ ἀπολήψειν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐκ τῶν ὑπὸ πλάτωνος εἰρημένων πλατωνικὸς ὢν καὶ αὐτός, καὶ χρήσιμον εἰς τὰς ἀριστοτέλους κατηγορίας γράφειν τὸ βιβλίον, εἶπεν ὅτι διδάξω περὶ αὐτῶν, ὡς οἱ παλαιοὶ διέλαβον. καὶ τούτων, οἱ ἀριστοτελικοί. διὰ τοῦτο εἶπε καὶ μάλιστα οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου. Δέκα εἰσὶ γενικώτατα γένη. οὐσία. ποσόν. ποιόν. καὶ τὰ ἄλλα. ὧν ἡ μὲν οὐσία, πρᾶγμα αὐθυπόστατον. τὰ δ᾽ ἄλλα, συμβεβηκότα. ἀποδέδοται οὖν τῷ γένει ὑπογραφή, ἥτις ἁρμόσει καὶ τοῖς δέκα. καὶ μὴ λέγε πῶς ἡ οὐσία ἁρμόσει καὶ τοῖς συμβεβηκόσι, διαφόροις οὖσι κατὰ τὸ εἶναι. ὅπερ γὰρ ἐπισυμβέβηκε τῇ οὐσίᾳ, τουτέστι τὸ ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεῖσθαι τὰ ὑπ᾽ αὐτήν, τὸ αὐτὸ καὶ τοῖς ἄλλοις συμβέβηκε. διαιροῦνται γὰρ καὶ τὰ ἄλλα εἰς τὰ ὑπ᾽ αὐτὰ εἴδη, ὡς γένη. ἀλλότριον δεῖ σκοπεῖν ταῦτα ὡς οὐσίαν καὶ συμβεβηκότα. καὶ ἄλλο τὸ ὡς γένη γενικώτατα. κοινὸν γὰρ ἔχουσι τοῦτο :~

ΠΕΡΙ ΓΕΝΟΥΣ~

Ἔοικε δὲ μήτε τὸ γένος, μήτε τὸ εἶδος ἁπλῶς λέγεσθαι. Εἰρηκὼς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ χρήσιμον, εἴς τε ὁ εἰσαγωγικὸς τρόπος, ὅτι τῶν μὲν βαθυτέρων ἀπέχεσθαι μελλήσει ζητημάτων, τῶν δὲ ἁπλουστέρων στοχάζεσθαι, καὶ εἶναι τὰ ἁπλούστερα, καὶ εἶναι τὰ βαθύτερα, ἀκολούθως αὐτὸ τὸ κατὰ μέρος διδασκαλίαν εἰσέβαλε. καὶ πρῶτον περὶ γένους διαλαμβάνει, ὅτι πρώτην τάξιν ἔχει τὸ γένος ἐν τοῖς ἀπαριθμημένοις. καὶ ὅτι περιέχονται ὑπ᾽ αὐτοῦ περιεκτικὸν εἰδῶν. πρῶτον δὲ ἐστὶ τὸ γένος τῶν εἰδῶν κατὰ τὴν αἰτίαν. καίτοι τῶν πρός τι ἐστὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. ἀλλ᾽ ἔστι τινὰ τῶν πρός τι, ἐν οἷς τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων πρεσβύτερα καὶ αἴτια λεγόμενα. οἷον, τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ καθὸ ἄνθρωποι, αἴτιον φαμὲν καὶ πρότερον. καίτοι ἅμα γινωσκομένων, καὶ ἀλλήλων συστατικῶν γινομένων τῶν πρός τι, ἢ πρός τι ἐστί. τὰ γὰρ πρός τι, ἀνάγκη προτέρου οὐσίας τινὸς εἶναι. σκοποῦντες οὖν τὴν προϋπάρχουσαν αἰτίαν τῶν πρός τι ἣν ἂν προϋφεστῶσαν εὕρωμεν, ἢ χρόνῳ, ἢ φύσει, ἐκείνην κατὰ τὴν αἰτίαν πρεσβυτέραν λέγομεν. ἐν τοῖς οὖν τῷ πατρὶ καὶ υἱῷ, πρεσβύτερός ἐστιν ὁ πατὴρ χρόνῳ, καθὸ ἄνθρωπός ἐστιν. ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ ἡ οὐσία, ἥτις συστατική ἐστι τῆς τοῦ υἱοῦ οὐσίας. διὰ τοῦτο οὖν τὸν πατέρα πρεσβύτερον λέγομεν εἶναι τοῦ υἱοῦ, καίτοι πρὸς ἄλληλα λεγομένων. ὁ δὲ ἄρχων τοῦ ἀρχομένου, καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ μαθητοῦ, κατὰ μόνην αἰτίαν πρεσβύτεροι, οὐ τῷ χρόνῳ. τῷ χρόνῳ γὰρ ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ὕστεροι εἰσὶν ὡς ἄνθρωποι. ὁ ἄρχων τοῦ ἀρχομένου, καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ μαθητοῦ. τὸ αὐτὸ οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους. τὸ γὰρ γένος καὶ τὸ εἶδος, τῶν πρός τι. τὰ δὲ πρός τι, ἀνάγκη οὐσίας πρότερα εἶναι. τὸ δὲ γένος, κατὰ τὴν οὐσίαν φύσει προϋφέστηκεν, οὐ χρόνῳ. καὶ συστατικόν ἐστι τῆς οὐσίας τοῦ εἴδους. τὸ γὰρ γένος, τέμνεται εἰς εἴδη.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf